

CONTRA

nr 1 1993 (nr 107 från starten) årgång 19 Pris 25:–

**Sverige med i EG?
Valet i Angola
Valet i USA**

FRIHETENS RÖST
— för västerländsk demokrati —

CONTRA

oberoende borgerlig tidskrift
utges sex gånger årligen
ISSN 0347-6472

Copyright Stiftelsen Contra

Eftertryck endast efter överenskommelse

Ansvarig utgivare

Anders Fjällström

Adress

Box 8052, 104 20 STOCKHOLM
Tel 08-654 95 52 (även 08-751 56 26)
Telefax: 08-654 95 52 (ring oss innan Du faxar)
Frikontors röst (telefonvarare) 08-652 48 99

Prenumeration

Minst 145, rekommenderat 200 kronor, per år.
Inbetalas på postgiro 85 95 89-4
eller bankgiro 261-2638.

Finland: Minst 124 mark per år.

Finländskt postgiro 1125 82-9.

Norge: Minst 145 norska kronor per år.

Norskt postgiro 1 99 82 77.

Danmark: Minst 145 danska kronor per år.

Danskt postgiro 1 89 08 98.

Medarbetare

Styrelseordförande: Göza Mölnär

Redigering & Layout: Anders Fjällström

Redaktion: Christer Arkelors, Anders Fjällström,
och Carl G. Holm.

Övriga medarbetare: Tommy Hansson, Bertil
Hägman, Birger Larsson, Bertil Lindblom, Arne
Sundström, Roger Söderqvist, Heidi Torbergson,
Marek Zyto samt Peter Hartvig, Allan C. Brownfield,
Washington och Rune Westin, Sydney.

Annonser

Johannes Dirfeldt 0522-416 06

Länskontakter

Blekinge: Mats Mårtensson 0455-133 36

Bohuslän: Se Göteborg

Gotland: Alf Norbäck 0498-102 06

Gävleborg: Grethe Blomgren 026-27 31 23

Göteborg: Magnus Ekelund 031-84 70 21

Hälsjö: Jörn Åkerud, 0346-620 46

Jämtland: se Västermanland

Jönköping: David Stavenheim 036-18 68 62

Kalmar: Se Jönköping

Kopparberg: se Gävleborg

Kristianstad: Ola Axelsson 0451-802 65

Kronoberg: Bengt Sjöberg 0372-147 21

Malmöhus: Mats Gunnarsson 0418-229 43

Norbotten: Elisabeth Olsson 0970-340 85

Skaraborg: Frank Wurm 0500-335 44

Stockholm: Claes Henriksson 08-761 28 36

Södermanland: Tibor Somogyi 0152-152 62

Uppsala: Hermann Schulze 018-35 81 28

Västmanland: se Örebro

Västerbotten: Georg Norlin 0912-300 62

Västernorrland: Herbert Forsström 060-246 98

D.o: Stanley Skoglund 060-56 89 65

Västmanland: Michael Berg 021-270 33

Årsborg: Ewald Olsson 0531-112 65

Örebro: Karl-Edvard Hellkvist 0581-132 22

Östergötland: se Jönköping

Danmark: Lise-Lotte Hartvig 64 79 18 72

Norge: Arne Styhr 02-56 08 86

Nyland: Roger Wessman 90-76 69 37

Östbotten: Joakim Förars 961-21 14 04

Egentliga Finland: Joakim Förars 921-518619

Presslagd 1992-11-19

Vänersborgs Offset AB, Vänersborg 1992

CONTRA-NYTT

INNEHÅLL - CONTRA 1/1993

sid

- 3 **Sverige med i EG?**
Carl G Holm tar upp olika aspekter av ett EG-medlemskap.
- 11 **Gula sidorna**
Aktuella smånotiser.
- 15 **Hale Willie i Vita huset.**
Vänstern har kommit in i Vita huset.
- 18 **Blodbad efter valfusk**
Senaste rapporten från valet i Angola.
- 19 **Lita aldrig på en kommunist!**
Tommy Hansson analyserar situationen i Angola efter valet.
- 22 **Boknytt**

Alla tidningar har de läsare de förtjänar.

Men Contras läsare har också den tidning de förtjänar.

Förtjäna mer genom att hjälpa oss att göra en bättre tidning nästa år!

Tyst redaktörn! Nu har jag ordet!

1. Det här var ganska bra i Contra 1992:.....

.....

.....

.....

.....

2. Sådan här smörja vill jag inte läsa igen:.....

.....

.....

.....

.....

3. Det här missade Contra:.....

.....

.....

.....

.....

4. Dessutom har jag alltid tyckt:.....

.....

.....

.....

.....

Skicka Din mening till: Contra, Box 8052, 104 20 STOCKHOLM.

Skriv gärna på annat papper eller kopiera sidan.

Synpunkterna insända av (frivillig uppgift):.....

.....

.....

Sverige med i EG?

Den mest betydelsefulla politiska frågan i Sverige idag är vårt lands relationer med den Europeiska Gemenskapen. Contra vill i ett artikelblock ge en bakgrundsteckning av EG. Varför skapades EG? Hur fattas besluten? Vad innebär den inre marknaden, EES och Maastricht?

Avsikten är inte att ta ställning för eller emot, utan att presentera fakta som underlättar ett eget ställningstagande. För Contras läsare kommer den avgörande frågeställning normalt att vara: Är det värt att acceptera EGs byråkratiska, nästintill socialistiska, regleringsmaskin för att få del av de ekonomiska fördelarna av en ekonomisk integration och de välfärdsvinster som det innebär att vi fritt kan flytta runt i Europa för att studera eller arbeta?

För några år sedan uppfattade många svenskar EG som en möjlighet att få internationellt beskydd mot en alltmer långtgående socialisering och skatteutplundring i Sverige. Idag är det alltför många som uppfattar EG som en övernationell socialistisk planhållningsapparat som hotar de avregleringar och frihetsvinster som Sverige uppnått de senaste åren (under såväl socialdemokratiska som borgerliga regeringar). Vem har rätt? Contras artikelblock hjälper Dig att ta ställning.

1. EGs bakgrund

Efter Andra världskrigets slut låg Europa i ruiner. Visionära politiker ville skapa en ny ordning som skulle förhindra den fördömda som åstadkommit genom de återkommande krigerna i Europa: Fransk-tyska kriget 1870-71, Första världskriget och Andra världskriget.

Nyckeln till ett Europa i välstånd var en politik som desarmerade den fransk-tyska konflikten. Många såg en lösning i ett enat Europa.

En av visionärerna var Winston Churchill, den fria världens främste ledare i kampen mot Hitler. Churchill gjorde många visionära uttalanden om ett enat Europa, men denne, det Andra världskrigets främste segerherre fick sparken av sitt eget

hemlands väljare 1945. Han kunde därför under några år inte påverka den politiska utvecklingen. När han återkom som britisk premiärminister 1951 hade utvecklingen mot ett enat Europa redan påbörjats – utan Storbritanniens deltagande.

Jean Monnet – Europatankens fader

En annan Europavisionär var fransmannen Jean Monnet, som lyckades driva sin politiska vision på ett mer handfast sätt. Monnet var mannen bakom Europeiska Kol- och Stålunionen, som trädde ikraft 1952. Till unionen hörde Frankrike, Italien, Västtyskland och de tre Benelux-länderna.

Kol- och Stålunionen var ett organ som

Sedan 1986, då Portugal och Spanien blev medlemmar, består EG av tolv medlemsstater.

samordnade politiken när det gällde två av den tidens viktigaste näringar. Kol- och Stålunionen var en direkt föregångare till den Europeiska Ekonomiska Gemenskapen, EEC, som när Rom-traktaten slöts 1957 bestod av samma sex länder som Kol- och Stålunionen. Också när det gällde EEC och systerorganisationen Euratom var Jean Monnet en av de pådrivande krafterna.

Som ett kuriosum kan noteras att den vordetagna svenska beteckningen EEC överhuvudtaget inte förekom inom denna organisation. Engelska var inte ett språk som talades i gemenskapen. På franska och italienska kallades organisationen CEE och på tyska EWG.

Tullunion – inte bara frihandel

Grunden för EEC var en tullunion. Den innebär dels att tullarna mellan de sex medlemsländerna avskaffades, men också att tullarna mot omvärlden samordnades. EEC skiljde sig därigenom från frihandelsorga-

nisationen EFTA, som bildades av de länder i Europa som "blev över", Storbritannien, de nordiska länderna, Schweiz, Österrike och Portugal. Inom EFTA avskaffades de interna tullarna, men ingen samordning skedde av de yttre tullarna. Dessutom omfattade EFTA enbart industrivaror, medan EEC också omfattade jordbruksvaror.

EG växer

Kring EEC byggdes det nya Europa. Av de stora europeiska länderna (på den västra sidan av järnridån) saknades bara Storbritannien.

Frankrikes president general de Gaulle gjorde länge invändningar mot Storbritanniens medlemskap (och stoppade brittiska ansökningar om medlemskap både 1963 och 1967), men efter de Gaulles avgång som fransk president 1969 kunde frågan återigen aktualiseras.

Först 1973 blev Storbritannien, Irland och

Danmark medlemmar i EEC. Då hade EEC accepterat även Norge som medlem, men i en folkomröstning 1972 sade normmännen nej till medlemskap.

Östtyskland betraktades länge formellt som en del av Tyskland och därför ansågs östtyska varor ända från 1957 vara av EG-ursprung. Fullt integrerat med EG blev dock Östtyskland först 1990, efter Berlin-murens fall.

Efter diktaturens fall kunde Grekland bli medlem 1981 och Spanien och Portugal 1986. Därmed hade EG fått tolv medlemmar. Sedan dess har Turkiet (1987), Cypern, Malta, Österrike (1989), Sverige (1991), Finland och Norge (1992) ansökt om medlemskap.

Även Polen, Ungern och Tjeckoslovakien (åtminstone Böhmen-Mähren) hoppas på EG-medlemskap, liksom Slovenien och Kroatien. □

2. EES-avtalet

Första steget på vägen mot EG för Sverige är EES, Europeiska Ekonomiska Samarbetsområdet.

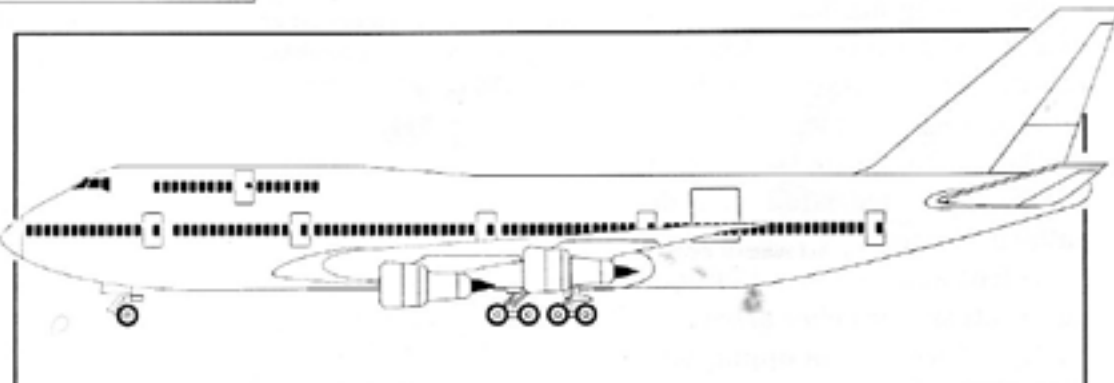
Vi har redan sedan tidigare frihandelsavtal med EG, vilket innebär att industriprodukter kan exporteras och importeras utan tullar. Dock inte utan tullbyråkrati.

EES-avtalet, som skall träda ikraft den 1 januari 1993, innebär att Sveriges relationer med EG skall kännetecknas av "de fyra friheterna". De fyra friheterna är frihet för människor, varor, tjänster och kapital att röra sig över gränserna inom EES-området.

Byråkrati eller vettiga regler?

För att de fyra friheterna skall kunna tillämpas i praktiken sätts det upp en rad gemensamma bestämmelser.

Det kan gälla säkerhetsbestämmelser för varor, regler för vilka som är berättigade till so-

Det finns en rad bestämmelser som skall främja konkurrensen. Monopolet för SAS och Linjeflyg avskaffades redan i juni 1992.

ciala förmåner osv.

Utan dessa regler skulle det t ex bli svårt att upprätthålla kostsamma säkerhetsregler och standarder för varor, eftersom billigare varor som inte uppfyller kraven skulle kunna säljas fritt över gränserna.

Det skulle också bli möjligt för t ex socialfall att flytta till det land som hade de generösaste förmånerna. Det är saker som EG vill undvika. Däremot vill EG gärna uppnå en skärpt kon-

kurrens över gränserna.

För att kunna öppna gränserna byggs ett gemensamt regelverk upp. Det är det som ibland kallas EG-byråkratien. Som i alla byråkratier utmanar en del bestämmelser löjet. Men flertalet bestämmelser har naturligtvis en vettig funktion. Det är naturligtvis bra att bilarna inte släpper ut onödiga avgaser. För biltillverkare – och bilköpare – är det angeläget att samma bestämmel-

ser gäller i olika länder så att biltillverkarna inte måste ta fram kostsamma specialvarianter för små marknader.

Det finns också ett batteri regler som skall främja konkurrens. Det för flygpassagerarna skadliga monolet för SAS och Linjeflyg avskaffades redan den 1 juli 1992. Priserna på många linjer sjönk med 50 procent eller mer när konkurrenter plötsligt dök upp. Det var en försmak

EG-parlamentet består av 518 ledamöter, valda av medborgarna i medlemsländerna.

av vad vi har att vänta på fler områden framöver.

Grundidén är att bestämmelserna inom EG/EES skall underlätta handeln och främja konkurrensen.

Det här är EES-området

En rad EG-bestämmelser skall gälla också inom EES-området, som består av hela EG- och EFTA-området. Till EFTA räknas förutom Sverige även Norge, Finland, Island, Österrike, Schweiz och Liechtenstein.

Avtalet är ännu inte slutgiltigt godkänt av alla länderna. I Schweiz skall det hållas en folkomröstning i december och godkännanden krävs också i en rad parlament. Sedan nu även de norska socialdemokraterna anslutit sig till EES- och EG-tankarna är det dock bara fråga om formaliteter.

Genom EES-avtalet kommer EFTA-länderna in i en rad av samarbetsprogrammen på t ex utbildnings- och forskningsområdena. Svenska studenter kan från och med hösten 1992 delta i EGs utbytesprogram Erasmus. Redan har 1 800 svenska studen-

ter tagit den chansen. Svenska studielån gäller! Och till Sverige har 1400 utländska studenter kommit.

Tanken är att 10 procent av de akademiskt utbildade i Europa i framtiden skall ha genomfört åtminstone en del av sina akademiska studier i ett annat land. Först när denna nya generation akademiker nått ansvariga positioner inom näringsliv och förvaltning kan vi räkna med att nå de fulla effekterna av integrationen.

EES är första steget – men mycket kvarstår på vägen mot EG

EES-avtalet når en bra bit på vägen mot EG – men inte ända fram.

Den byråkratiska tullhanteringen kommer fortfarande att finnas kvar. Massor med dokument måste fyllas i. Mellan de tolv EG-länderna kommer tullstationerna att avskaffas och företagen skall bara behöva fylla statistikuppgifter för att det skall bli möjligt att upprätthålla handelsstatistiken (så det finns fortfarande några steg kvar att ta innan integrationen är full-

ständig). Men i förhållande till EES måste fortfarande en rad blanketter fyllas i.

EES omfattar inte heller jordbrukspolitiken. Med nuvarande jordbrukspolitik inom EG kan många uppfatta det som en fördel – men bara från den utgångspunkten att politiken är byråkratisk, konkurrenshämmande och dyrbar för staterna. (En artikel om EGs jordbrukspolitik kommer i nästa nummer.)

För svenska konsumenter skulle den innebära kraftigt sänkta livsmedelspriser. Hela det skyddade svenska livsmedelssverige kan leva gott på bristen av EG-konkurrens.

Observera att detta inte gäller de svenska bönderna, som är ganska konkurrenskraftiga, utan förädlings- och distributionsapparaten som är mycket dyrbar i Sverige på grund av sin övervurderade centralisering och låsning till storskaliga kapitalintensiva anläggningar och system.

EES lämnar också Sverige (och övriga EES-länder) utanför hela beslutsapparaten. Trots att vi skall finna oss i vad "byråkraterna i Bryssel" bestämmer skall vi själva inte få vara med

och styra byråkraterna.

Ett annat område där Sverige hamnar "utanför" är valutasamarbetet. Med tanke på de senaste månadernas utveckling på valutamarknaderna är det väl få som innerst inne anser förlusten vara så stor. Flera av EG-länderna har ju – åtminstone temporärt – lämnat valutasamarbetet.

Men på sikt finns här miljarder att spara för folkhushållet. Tiotusentals "onödiga" banktjänstemän runtom i Europa ägnar sig åt valutahandel. Tusentals "onödiga" finansdirektörer handlar med terminer. Tusentals exportchefer sover oroligt för att de inte vet vad de får betalt – räknat i hemlandets valuta.

Alla dessa högt kvalificerade personer skulle kunna ägna sig åt något betydligt mer produktivt om det fanns en enda europeisk valuta. På samma sätt som det bara finns en dollar i USA.

En gemensam valuta förutsätter dock samordning av den ekonomiska politiken och då inom ramen för en ansvarig finanspolitik. Dit är det ännu långt i Sverige – liksom i många EG-länder. □

3. Den inre marknaden

Från den 1 januari 1993 skall "den inre marknaden" träda ikraft. Det innebär att nära 300 gränshinder skall ha tagits bort.

Under EGs uppbyggnadsskede togs tullar och handelskvoter bort, samtidigt som en yttre gemensam tullmur skapades. Nu rivs även de många tekniska handelshindren ner.

Tullarna på omskolning

De åtgärder som beslutats banar väg för en fullständig frihandel utan irriterande gränskontroller. Det gäller t ex sådant som hygienregler för livsmedelsindustrin (hårdare än Sveriges regler), säkerhetsbestämmelser för elmaskiner, krav på säkerheter i banker och försäkringsbolag osv.

Sedan sådana regler samordnats skall handeln kunna släppas helt fri. Den som bor i Köpenhamn skall kunna köpa en bil av en bilhandlare i Milano, den som bor i Dresden skall kunna köpa en pensionsförsäkring av ett försäkringsbolag i Edinburgh.

En lastbil som kör från Belgien till Portugal skall inte behöva köra tom tillbaka utan skall fritt kunna ta upp returfrakt mellan Spanien och Frankrike. (Lastbilstillverkarna räknar med att sådana bestämmelser minskar behovet av lastbilar med 10 procent). Alla reglerna kommer inte att vara fullt ikraft redan vid årsskiftet, men integrationen har kommit så långt att gränskontrollerna nu kommer att avskaffas. Omskolningsverksamhet för tullare har pågått under många år.

Hela Sveriges BNP sparas

De ekonomiska vinsterna av integrationen kommer att bli enorma. Beräkningar visar att EG-länderna tillsammans kommer att spara över 5 procent av sina bruttonationalprodukter genom införandet av den inre marknaden. Bara avvecklingen av de tekniska handelshindren kommer att spara in 600 miljarder kronor.

Att en rad monopolföretag kommer att utsättas för ordentlig konkurrens kommer att spara in ytterligare uppskattningsvis 33 miljarder kronor och andra besparingar uppskattas till över 400 miljarder kronor. Besparingarna för EG är alltså i storleksordningen hela Sveriges bruttonationalprodukt.

Sådana besparingar kommer naturligtvis att gå ut över en del människor som lever gott på det nuvarande systemet. Främst de som arbetar i de olika medlemmarnas onödiga regleringsmyndigheter, men också de som arbetar i gamla och trötta företag som inte klarar den nyöppnade konkurrensen. De som vinner är de konsumenterna i Europa som får lägre priser och bättre produkter.

Ingen "social dimension"

Än har det inte gjorts några allvarliga försök att samordna de sociala skyddsnetten i de olika länderna. Särskilt Storbritannien har motsatt sig den "sociala dimensionen"

lingar och knarklangare som antas husera på kontinenten.

Samordning och småkitslighet

Det är i kölvattnet av samordningen som det löjväckande och irriterande i EGs regleringsapparat har dykt upp. Snuset är ett speciellt svenskt problem. Det är riktigt att EG utfärdat ett förbud mot snus. Men det gjordes ju i ett EG utan Sverige som medlem.

Det finns en undantagsparagraf från snusförbudet som gör att det faktiskt redan nu skulle tillåtas i Sverige om Sverige vore EG-medlem – eftersom det är en "traditionell" regional form för tobaksbruk. Det får

EGs snusförbud har blivit en symbolfråga, men snuset är en "traditionell" regional form för tobaksbruk och skulle därför tillåtas i Sverige, även om vi redan vore medlemmar.

i EG-samarbetet. En rad bestämmelser när det gäller arbetsmiljö och arbetssäkerhet har dock utarbetats på EG-nivå.

Avsikten var ursprungligen att även passkontrollen skulle avskaffas mellan EG-länderna. Visserligen behövs inget pass för resa mellan EG-länderna (det räcker med en godkänd legitimation), men fortfarande kommer kontroll att vara möjlig för icke-EG-medborgare som reser mellan två EG-länder. Det är också här framförallt Storbritannien som motsatt sig att ön skulle öppnas för en okontrollerad flod av brotts-

väl för övrigt anses som alldeles självklart att ingen svensk regering eller svensk riksdag skulle godta medlemskap i en organisation som inte ändrar på ett förbud som skulle drabba nära en miljon svenskers dagliga liv.

När det gäller andra larmrapporter är det dock ofta missvisande larm som förekommit i massmedia. Den svenska glöggen t ex hotas inte på något sätt av EG. Däremot har EG satt upp vissa gemensamma gränser för när en dryck skall räknas till en viss produkttyp.

Svagare drycker får lägre alkoholskatt och svenska Vin&Spritcentralen har valt att sänka alkoholhalten i både den svaga och starka varianten av glögg för att trilla ned ett pinnhål i skatteklass. Det är alltså ett svenskt monopolföretag som reagerar så.

Det företaget kommer knappast att överleva som monopol och därmed kommer istället konsumenterna att få avgöra om de är beredda att betala den merkostnad som den starkare glöggens alkoholhalt förorsakar eller ej. Det är inte något som EG lägger sig i.

EGs långa fingrar

Det finns dock områden där det verkar som om EG har alldeles för långa fingrar.

Inom TV-området kräver man att en viss

minsta andel av de program som sänds skall vara producerade i Europa, något som skall tillämpas för alla kanaler som får sända inom EG. En grov kränkning för alla som vill se specialkanaler med amerikanska långfilmer eller kinesiska lantbruksprogram. När det gäller jordbrukspolitiken finns det också de mest bisarra regler.

En del länder försöker utnyttja EG för att påtvinga sina grannländer restriktioner som kan upplevas som främmande. Sverige är bland de mest liberala länderna i Europa på ett enda område – öppethållande för butiker. I Frankrike är det bara ägaren som får arbeta på söndagarna (stora varuhus – inklusive IKEA – som håller öppet på söndagarna döms till böter, en del anser det värt att betala böterna, andra håller stängt). I Tyskland och Danmark är det

helstängt under helgerna på grund av statliga regleringar.

Tyskarna arbetar aktivt för att butiksstängningsreglerna skall bli EG-lag, vilket hittills inte har lyckats, men det finns en inte obetydlig risk att så skall bli fallet.

Kritiken mot att EG lägger sig i för mycket var av avgörande betydelse i den danska folkomröstningen om Maastricht-avtalet. EGs eget svar på den kritiken är subsidiaritetsprincipen. Dvs alla beslut skall fattas på så låg nivå som möjligt. Inom EG skall bara de beslut fattas som oundgängligen berör hela gemenskapen, medan nationella beslut skall fattas av respektive parlament, regionala av respektive landsting och lokala av respektive kommun.

Denna vackra princip förmår dock EG inte alltid leva upp till. □

4. Maastricht

Europavisionärernas tankar stannade inte vid tullunion och den inre marknaden.

De gick vidare i riktning mot en politisk union. Om USA kan vara en enda stat – med stor autonomi för delstaterna – varför skulle inte Europa kunna vara en enda stat – med motsvarande autonomi för de olika medlemsländerna?

Det är grundtanken bakom Maastricht-överenskommelsen, som satt nytt grus i EG-maskineriet. I Maastricht-avtalet som slöts i den nederländska staden Maastricht den 9-10 december 1991 lades planerna upp för en ännu mer långtgående integration. Europa inom EG skulle nästan bli ett enda land.

Maastricht-avtalets framtid står skrivet i stjärnorna. Det kan inte träda ikraft förrän det godkänns av samtliga tolv EG-länder. Danmark har sagt nej i en folkomröstning, och bara en ny folkomröstning kan upphäva beslutet.

Storbritannien har skjutit upp beslutet till nästa år. Fransmännen godkände i en folkomröst-

En gemensam valuta skulle betyda enorma besparingar i transaktionskostnader och avskaffandet av valutarisker.

ning avtalet med lika minimal marginal som danskarna sade nej.

Utrikespolitiskt samarbete

EG idag har ingen enhetlig utrikespolitik. Visserligen träffas utrikesministrarna inom EG för att överlägga om ett gemensamt agerande i internationella frågor, men det är omöjligt att tala om

en gemensam EG-baserad säkerhetspolitik.

Maastricht-avtalet vill ändra på det. I avtalet förutsättes också ett närmare samarbete på det rättsliga området, t ex när det gäller polismakterna i medlemsländerna.

Maastricht-avtalet inför begreppet EG-medborgarskap. Den viktigaste skillnaden mellan de regler som redan genom-

förs i den inre marknaden och EG-medborgarskapet är att rösträtt garanteras i lokalval. Den som flyttar från Irland till Grekland skall få rösträtt utan att först bli grekisk medborgare. Precis som en stockholmare får rösträtt i kommunalvalet i Göteborg om han flyttar dit.

EG-medborgare skall också garanteras hjälp av samtliga EG-länders ambassader i tredje land. I många länder i Afrika och Asien saknar länder som Danmark, Belgien eller Grekland egen representation. Med stöd från andra EG-länder finns det alltid någon som kan ta tillvara lokala intressen.

Maastricht-avtalet innebär också en gemensam visumpolitik. Eftersom avtalet förutsätter avskaffande av alla inre gränskontroller måste de yttre restriktionerna naturligtvis vara identiska. Annars skulle visumkrav vara ett slag i luften.

Ekonomisk och monetär union

Flera EG-länder har redan idag ett samarbete på valutaområdet,

men Maastricht-avtalet förutsätter en helt gemensam politik – och en gemensam valuta.

Besparingarna i transaktionskostnader och avskaffandet av allt vad valutarisk heter inom gemenskapen skulle vara enorma besparingar – minst i samma klass som avskaffandet av de tekniska handelshindren.

En förutsättning för att en gemensam valuta skall fungera är att länderna för en gemensam finans- och penningpolitik. Det finns ramar för hur en sådan skall föras inom ett EG efter Maastricht. Avsikten är att ställa höga krav på medlemsländerna och successivt släppa in de länder som uppfyller högt ställda krav i samarbetet.

Enligt avtalet skulle en europeisk centralbank inrättas 1998. Uppgiften skulle vara att svara för en gemensam penningpolitik. Tyska Bundesbank verkar vara en förebild. För att bli medlem i valutasamarbetet krävs:

- inflationen får inte vara högre än 1,5 procentenheter över de tre länder som har den lägsta inflationen
- budgetunderskottet får inte överstiga 3 procent av bruttonationalprodukten
- statsskulden får inte vara större än 60 procent av bruttonationalprodukten
- valutakursen (i jämförelse med den europeiska valutaenheten ECU) får inte ha rört sig mer

än 2,25 procent under två år

• räntan får inte ha överstigit räntan i de tre EG-länder med lägst ränta med mer än 2 procentenheter under de senaste tre åren

För närvarande är det bara tre länder som uppfyller dessa mycket hårda krav: Danmark, Frankrike och Luxemburg.

Den sociala dimensionen

Det som länge saknats i EG-samarbetet, en "social dimension" skall införas enligt Maastricht-avtalet. Storbritannien har ställt sig helt utanför den "sociala dimensionen".

Den sociala dimensionen skulle innebära att gemenskapen skulle ställa upp minimiregler för arbetsmiljö, arbetsvillkor, jämställdhet mellan män och kvinnor, information till och medbestämmande för arbetstagarerna och stödåtgärder för exempelvis handikappade.

De regler som skall ställas upp skall dock vara minimiregler. Det skall alltså vara fritt fram för medlemsländerna att ha hårdare regler. Men hårdare regler får inte utgöra handelshinder – det skall EG-domstolen ha beslutanderätt över.

Utbildningssamarbete

Ett av de mest långtgående områdena för samarbete gäller utbildningsområdet.

Visserligen skall inte de oli-

ka ländernas utbildningssystem samordnas (redan idag har de olika Bundesländer i Tyskland fristående utbildningssystem som inte samordnas av förbundsregeringen). Men ett omfattande program för utbyte och språkutbildning skapas. Utbildningar i ett EG-land skall ge behörighet i ett annat EG-land.

Andra samarbetsområden

Samarbetet mellan EG-länderna förutsätts i Maastricht-avtalet omfatta en rad andra områden, som t ex kultur, konsumentskydd (bl a dörrförsäljning, konsumentkrediter, charterresor, produktansvar och produktsäkerhet), kommunikationer, industri, ekonomisk och social samhörighet, forskning och utveckling, miljöfrågor och samarbete rörande u-hjälp.

Säkerhetspolitiskt samarbete

Det mest spektakulära området för samarbete avser utrikes- och säkerhetspolitiken.

Redan idag överlägger EG-medlemmarna om viktiga utrikespolitiska angelägenheter för att om möjligt uppnå en gemensam linje. Enligt Maastricht-avtalet skall ministerrådet nu även kunna fatta beslut om ett gemensamt agerande. Sådana beslut förutsätter dock enhällighet.

Ambitionen är att på lång sikt upprätta ett gemensamt EG-försvar. EG uppfattas här i viss utsträckning som en konkurrent och ett alternativ till NATO. I NATO är USA dominerande part. I en gemensam EG-försvarspolitik skulle Europa själv få ansvaret för de avgörande besluten. Det är dock inte aktuellt att fatta några bindande beslut om samarbete förrän 1996.

Här bör inskjutas att det finns en organisation för försvarspolitiskt samarbete för nio länder i Europa. Den organisationen kallas Västeuropeiska Unionen (WEU) och omfattar EG-länderna med undantag för Irland, Grekland och Danmark.

Vad händer nu med Maastricht?

Det blir inget Maastricht-avtal från den 1 januari 1993. Frågan är om det överhuvudtaget blir något. Danmark har röstat nej och Storbritannien väntar med sitt beslut. Viktigast för dessa två länder är subsidiaritetsprincipen.

Alltför mycket makt överförs till centrala EG-institutioner från nationerna. EGs okänslighet för kulturskillnader och lokala krav på inflytande i beslutsprocessen kan mycket väl innebära slutet för ett av världshistoriens djäraste internationella integrationsprojekt. □

Prisskillnader mellan Sverige och EG

Hur många procent billigare är den genomsnittliga privata konsumtionen respektive livsmedel i EG-länderna jämfört med Sverige (siffrorna avser 1990, i inget av 18 fallen var Sverige billigare; Grekland, Luxemburg och Irland ingår inte i jämförelsen).

	total privat konsumtion	livsmedel
Belgien	26	34
Danmark	2	16
Frankrike	24	32
Tyskland	20	35
Italien	28	33
Nederländerna	27	38
Portugal	55	49
Spanien	33	35
Storbritannien	35	46

5. EGs organisation

När kritikerna talar om EGs byråkrati syftar man på de 15 000 EG-tjänstemännen. Det är många.

Men inte mer än fjärdedel av antalet kommunalanställda i Stockholms stad! De flesta EG-tjänstemännen arbetar i Bryssel, men också Luxemburg och Strasbourg är betydelsefulla städer för EGs administration.

Till EG-tjänstemännens försvar skall också sägas att en fjärdedel arbetar för att översätta officiella EG-dokument. Allt som berör EGs invånare skall självklart finnas tillgängligt i tryckt form på något av de officiella EG-språken: franska, engelska, tyska, danska, spanska, portugisiska, nederländska, italienska och grekiska.

Även arbetsmaterial översätts normalt mellan arbetsspråken engelska och franska, det är svårt, kostsamt och resurskrävande att tillämpa demokratiska beslutsprinciper i ett område med nio språk. Det blir ännu svårare med fler språk, men EG ligger i startgroparna för att anställa fler översättare (finska och svenska ligger närmast till, Schweiz och Österrike klarar sig ju med de redan nu officiella EG-språken).

Ministerrådet

EG, som har 330 miljoner invånare och består av 12 suveräna länder, har av naturliga skäl en ganska komplicerad beslutsstruktur.

Ministerrådet är EGs högsta beslutande organ. Där har varje medlemsland en representant. Vilken minister som representerar vid de olika sammanträdena beror på vilka ärenden som skall tas upp.

Ministerna träffas vanligtvis flera gånger i månaden när viktiga beslut skall fattas. Besluten i EGs ministerråd skall fattas med minst två tredjedels majoritet. Ministerna har olika stark rösträtt, fler röster till de stora länderna och färre till de små. Men sett till folkmängden är de små länderna (inte minst Luxemburg) överrepresenterat och det största landet, Tyskland, underrepresenterat.

I ministerrådet finns idag 76 röster. Vid en eventuell utvidgning av EG skulle de nya länderna få ytterligare röster.

Kommissionen

Kommissionen har tre huvuduppgifter, att

I Luxemburg finns flera EG-organ. Ett är EG-domstolen till vars uppgifter hör granska att övriga EG-organs beslut är i överensstämmelse med EG-konventionen.

ta initiativ, att verkställa ministerrådets beslut och att övervaka att EG-avtalet följs. Kommissionen består av 17 ledamöter, som kallas kommissionärer.

De fyra största länderna har två kommissionärer var, övriga länder har bara en. Kommissionärerna representerar dock inte ett visst land utan EG. Ledamöterna utnämns på fyra år av medlemsstaternas regeringar.

De ansvarar inte inför EG-parlamentet och kan inte fällas genom ett misstroendevotum där. Kommissionärerna måste innan de tillträder svära en ed att de inte skall ta instruktioner från medlemsländernas regeringar eller från några intresseorganisationer. De är EGs företrädare, inte något enskilt lands.

Kommissionens ordförande sedan 1985 är den franske socialisten Jacques Delors.

Kommissionen kan jämföras med en regering. Flertalet ledamöter är chef för något eller några av EGs 23 generaldirektorat (DG), närmaste motsvarigheten till ministerier.

Inom generaldirektoraten pågår ett omfattande utrednings- och samordningsarbete. Arbetet utmynnar i direktiv som fastställs av ministerrådet. Direktiven är instruktioner för hur medlemsländernas lagstiftning bör vara utformad. Kommissionen ligger i Bryssel.

Parlamentet

EG-parlamentet är valt direkt av medborgarna i medlemsländerna. Varje land har dock sitt eget valsystem, vilket t ex innebär att Storbritannien väljer medlemmar i EG-parlamentet i enmansvalkretsar med majoritetsval, medan flertalet andra länder har proportionella val.

Parlamentet har 518 ledamöter, i huvudsak i förhållande till ländernas storlek. (Tyskland, Storbritannien, Frankrike och Italien har 81 ledamöter var, Spanien 60, Nederländerna 25, Belgien, Grekland och Portugal vardera 24, Danmark 16, Irland 15 och Luxemburg 6. Sammanträdena hålls normalt i den franska staden Strasbourg, där även Europarådet sammanträder.

Domstolen

EG-domstolen består av 13 kvalificerade jurister. De utnämns av ministerrådet på förslag av medlemsländernas regeringar. En av domarna utses av de övriga till president. Mandatperioden för domarna är sex år.

Domstolens uppgift är att granska att övriga EG-organs beslut är i överensstämmelse med EG-konventionen. Domstolen skall också handlägga tvister mellan kommissionen (eller andra EG-organ) och medlemsländerna. Domstolen har sitt säte i Luxemburg. □

6. Sverige och EG

Svensk industri ser fram emot ett svenskt EG-medlemskap. Den toppstyrda svenska lantbrukarrörelsen ser fram emot ett svenskt EG-medlemskap – men ser bönderna själva fram emot det?

Socialister på vänsterkanten och nyliberaler på högerkanten är bestämda motståndare. Moderater och socialdemokratiska fackföreningspampar är varma anhängare av ett svenskt medlemskap.

Var finns de viktigaste problemen och möjligheterna för Sverige i samband med en eventuell anslutning till EG – med eller utan Maastricht-avtal?

Stopp för skatteutplundringen

• Den svenska skatteutplundringen kan inte fortsätta på samma sätt som tidigare.

Genom en anslutning till EG får svenska medborgare möjlighet att placera spar-kapital utomlands till rimligare skattesatser. De svenska skatterna på kapitalavkastning kan bara ligga obetydligt över de europeiska. Vad beträffar moms har man räknat med att skatteskillnader på mer än 6 procentenheter leder till en besvärande storlek på gränshandeln.

Danmark är pressat av de tyska skattesatserna och Sverige av de danska. Genom att det ligger både ett land och ett par vatten mellan Sverige och Tyskland blir det antagligen möjligt att upprätthålla ungefär tio procentenheters högre konsumtionsbeskattning i Sverige jämfört med Tyskland

– men inte mer.

• Särskilt när det gäller sprit och vin blir nuvarande svenska skattenivåer omöjliga att upprätthålla.

• Sverige får bidra mer till EGs regionalpolitik än vad vi får tillbaka. Efterblivna regioner i Grekland, Portugal och Irland är obestridligen mer i behov av stöd än även de inre delarna av Norrland. Kan den svenska opinionen smälta att människor i Andalusien, Algarve och Thrakien får mer hjälp än Härjedalen?

10 000 mer åt varje svensk

• Den inre marknaden innebär en effektivisering och på sikt skulle BNP kunna öka med 6 procent. För Sverige skulle det betyda 90 miljarder kronor eller ungefär 10.000 kronor för varje svensk.

• Billigare mat är den mest uppenbara följd- en av en EG-anslutning. Det svenska stödet till jordbruket är dyrt och kostar konsumenterna stora pengar (utan att för den skull ge jordbrukarna rimliga inkomster, det är nämligen jordbrukarna som får betala större delen av de bisarra exportsubventionerna).

• Lägre räntor. Det går inte att upprätthålla en högre svensk räntenivå. Det skulle bli billigare att låna pengar.

Fortsatt dyra bostäder

• Men på bostadsmarknaden skulle det faktiskt vara möjligt att upprätthålla de

bisarra svenska bestämmelserna. Bostäder går ju inte att flytta. Och konkurrens genom lägre hyror i Alicante och Bari påverkar inte hyresnivåerna i Sveg och Kramfors.

• Maastricht innebär ett slut på neutraliteten. Men har Sverige någonsin varit neutralt? Vi hoppas att så inte har varit fallet. Neutralitet i det kalla krigets strid mellan västerländska demokratier och österländska despotier kan inte betecknas som annat än höjden av omoral. □

I nästa Contra ska vi titta på EGs jordbrukspolitik.

BNP per capita i Sverige och EG 1990

Luxemburg	180 829
Tyskland	171 021
Frankrike	162 980
Sverige	157 706
Danmark	156 753
Belgien	153 387
Italien	149 796
Nederländerna	147 412
Storbritannien	146 982
EG genomsnitt	145 935
Spanien	110 255
Irland	99 662
Grekland	68 713
Portugal	78 437

Minimipension

Samtliga EG-länder utom Tyskland har, liksom Sverige, en minimipension som gäller alla som arbetat.

Minimipensionen är följande (för Tyskland räknas istället en pension för en genomsnittlig industriarbetares pension):

Tyskland	90 614
Luxemburg	89 940
Nederländerna	76 713
Frankrike	75 590
Italien	72 990
Belgien	68 587
Sverige	61 596
Grekland	57 139
Danmark	53 245
Spanien	49 218
Irland	46 126
Storbritannien	43 372
Portugal	26 292

SVERIGE-NYTT

Contra notisavdelning har sammanställts av Carl G. Holm. Den innehåller sammanfattningar och kommentarer till händelser i världen. De källor som refereras är inte direkt citerade, utan texten är sammanfattningar av originalkällan, för såvitt inte annat markeras med citationstecken.

CityMail

Upstickaren CityMail fick bita i gräset och begära sig i konkurs. Varför gick det så illa?

Det berodde inte på CityMails brister, företaget var sällsynt välorganiserat, kostnadsmedvetet och arbetet sköttes effektivt. Men CityMail fick kämpa i motvind framförallt när det gällde Postens konkurrensmetoder.

Postverket erbjöd sina kunder sk exklusivavtal. Det innebar att om företaget lovade att enbart Posten skulle få svara för distributionen erbjöds betydligt lägre priser. Eftersom CityMail bara kunde erbjuda distribution i Stockholm och Lidingö var konkurrenssituationen tuff. Posten gick så långt att den erbjöd distribution i hela landet till lägre total kostnad än enbart distribution i Sverige utanför Stockholm och Lidingö. Genom detta knep fick de företag som ville nå ut i hela landet med sina försändelser betala mer för att anlita CityMail, trots att CityMail för distribution i sitt eget område hade ungefär 25 procent lägre priser.

Ett exempel på ett företag som tecknat exklusivavtal var Värdepapperscentralen VPC, som skickar ut nästan alla börsnoterade företags redovisningar, rapporter och utdelningar. De företag som ville använda CityMail kunde inte göra det på grund av VPCs exklusivavtal. Ett exempel på ett företag som var berett att betala för att slåss mot Postens tvivelaktiga affärsmetoder var FilmNet, som skickade ut sin kundtidning med CityMail, trots att det blev dyrare.

Pris- och konkurrensverket/NO har prövat Postens affärsmetoder och funnit dem vara i strid mot gällande lagstiftning. Bristande handlingskraft från de konkurrensbevakande myndigheterna gjorde dock att man inte lyckades genomdriva sina krav innan CityMail tvingades gå i konkurs.

Följden av detta är att Posten nu, utan konkurrens, har möjlighet att gå tillbaka

till sitt gamla prissystem där överuttaget rörde sig om hundratals miljoner kronor per år.

Krisöverenskommelsen stärker facket maktställning

En av borgerliga väljares viktigaste förhoppningar inför maktskiftet 1991 var att medborgarnas inflytande skulle stärkas på fackföreningspamparnas bekostnad. Den förhoppningen sprack med dunder och brak i samband med den nya regeringens krisöverenskommelser med socialdemokraterna. Grunden i krisöverenskommelserna förstärker fackets maktposition radikalt – till förlång för de vanliga medborgarna.

Fackets starkaste medlemsvärningsargument har länge varit arbetslöshetskassan. Den som inte är med i facket har hotats med att bli utan arbetslöshetsunderstöd. Detta är dock lögn från början till slut. Alla som arbetar i Sverige har rätt att gå med i en arbetslöshetskassa. Staten täcker 95 procent av kostnaderna och medlemsavgiften täcker 5 procent. Visserligen har arbetslöshetskassorna startats av fackföreningarna (och en del andra organisationer), men enligt lag gäller att även den som inte är med i facket skall ha rätt att bli medlem i kassan. Trots det försöker facket gång på gång förespegla ovetande medborgare att medlemskap i facket är en förutsättning för arbetslöshetsersättning.

Nu har regeringen plötsligt gett facket ett parallellt medlemsvärningsargument genom att förklara att sjukförsäkringen också skall överföras till arbetsmarknadens parter. Det innebär i praktiken att facket skall kunna argumentera för att den som inte är medlem inte ens skall få sjukersättning. Fackets möjligheter att stärka sitt inflytande på medborgarnas bekostnad förstärks drastiskt genom detta förslag.

Servicehuset Trossen

Ekoredaktionen på Sveriges Radio har under några månader drivit en exempelvis kampanj mot privatiseringen av Servicehuset Trossen på Kungsholmen i Stockholm. Enligt snyftreportagen i Ekot är de som bor på Trossen utsatta för vanvård på grund av privatiseringen. Ingenting fungerar och de som bor där dör t o m utan att någon upptäcker det.

Kampanjen är socialistisk Greuel-propaganda av värsta slag.

För det första är Trossen inte ens en privatisering. Svensk Hemservice som driver Trossen på entreprenad åt Stockholms stad är ett dotterbolag till Procordia, som till 42 procent ägs av svenska staten. För det andra, det lilla privata inslag som finns i Trossen, har enbart fungerat som pådrivande när det gäller att effektivisera verksamheten.

Trots att vi på Contra har dubierat inför effektiviteten hos halvstatliga företag måste vi medge att just Svensk Hemtjänst lyckats bra. Servicehuset Rio, ett hus som till hälften drevs av Svensk Hemtjänst och till hälften av Stockholms stad, utvärderades av en utomstående konsult. Slutsatsen var entydig. Hela verksamheten lades ut på entreprenad.

Påståenden i Ekot om att en person inte fått hjälp att duscha på fjorton dagar visade sig vara en kvinna som på grund av många sår bad att istället få bli handtvättad. Personen som inte fick hjälp med sin tandprotes visade sig vägra hjälp från någon annan än sin semesterbortreste tandläkare.

Den som legat död i tre dagar på Trossen hade legat död några timmar (vid liv på kvällen, död på förmiddagen nästa dag, men märkväl just denna person bodde på Trossen utan annan service än ett "trygghetsalarm" som aldrig användes) osv. Hela kampanjen mot Trossen bygger på falskari i stalinistisk anda.

Viktigast av allt är dock att privatiseringen i sig bygger på att det är kommunen som kan bestämma om entreprenören sköter sig eller ej. Sköter sig inte entreprenören sägs kontraktet upp. Sköter sig inte kommunens anställda är det nästan omöjligt att säga upp dem. I fallen Trossen och Rio är det tydligen märkligt nog det halvstatliga företaget som skött sig. Vi tror att det knappast blir fallet särskilt ofta. Men däremot tror vi att en riktig privatisering skulle ge enorma välfärdsvinster för gamla och sjuka människor.

Snabbt resultat

Följande brev avsändes av Contra till statsrådet Birgit Friggebo den 1 oktober 1992:

Vi skulle gärna, för vår tidskrifts läsare,

vilja ha invandrarministerns förklaring till varför

1) flyktingar från Bosnien stoppas vid eller innan svenska gränsen och kollektivt avvisas utan individuell prövning, trots att ingen människa kan gå säker för de serbiska kommuniststyrkorna i Bosnien

2) människor som kommer från Slovenien, Kroatien, Makedonien eller Serbien-Montenegro släpps in i landet utan granskning, för att sedan anmäla sig som flyktingar och detta trots att det är uppenbart att människor från dessa delar av det forna Jugoslavien inte lider bråkdelen av den nöd som är fallet i Bosnien. Sedan tar de svenska invandrarmyndigheterna sina rundliga ett-två år på sig för att granska fallen innan de avvisas till sina hemländer, vilket sker med närmare 100 än 95 procent av fallen. Hela tiden försörjs dessa människor på svenska skattebetalares bekostnad.

Vi är väl införstådda med att det finns avtal om visumfrihet med de fyra nämnda republikerna men inte med Bosnien. Det hindrar inte att vår grundläggande fråga kvarstår:

Varför satsar staten tiotalet miljarder på att ge uppehälle åt människor från de ej krigshärjade delarna av före detta Jugoslavien, människor som vi vet kommer att skickas tillbaka med nuvarande regler, samtidigt som politiken är så omänskligt principfast negativ mot dem som kommer från de delar av landet där hjälpbehovet är som störst?

Vi ser fram emot att kunna publicera ett svar som förklarar detta mysterium för våra läsare.

Med vänlig hälsning

Carl G. Holm
Tidskriften *Contra*
- oberoende borgerlig tidskrift

Den 8 oktober 1992 avskaffade regeringen visumtvånget för personer från Bosnien och införde samtidigt krav på visum för personer från Serbien-Montenegro och Makedonien.

Ökade sjukvårdskostnader

Antalet anställda i den offentliga sjukvården har ökat med 280 procent mellan 1960 och 1990. Antalet utförda arbetstimmar inom sjukvården har dock bara ökat med 186 procent. Resten har försvunnit i en odefinierbar administration.

Antalet arbetade timmar har ökat med 186 procent (det är hur producenterna, dvs landstingen ser det) medan antalet vård-

dagar har minskat med 7 procent (det är hur patienterna ser det). Behovet av långvårdplatser (räknat efter hur många som avlider inom tolv månader) har ökat med 27 procent. Antalet platser i långvården har i verkligheten dock ökat med 200 procent.

Expertgruppen för studier i offentlig ekonomi (ESO) har i en studie konstaterat att produktivetsminskningen i sjukvården varit 3,9 procent per år under tjugoförperioden 1960-80. Det betyder en total produktivetsminskning på 57 procent. Med andra ord uttryckt, 7 procent av de anställda 1980 användes för att producera det som 1960 års samtliga anställda kunde ha gjort. Nära 100 000 personer arbetade alltså helt i onödan i sjukvården om 1960 års produktivitet hade kunnat upprätthållas 1980.

Sovjetbokhandeln Interbok har gått i konkurs...

Konkurs i Sovjet-Stockholm

I *Contra* nr 2 1986 redovisade vi utförligt de sovjetiska företagen i Stockholm. Ett av företagen var bokhandeln Inter-Bok på Fleminggatan 85. Bokhandeln var specialiserad på sovjetisk litteratur och klarade sig bra, trots en mycket begränsad kundkrets.

Nu har Inter-Bok gått i konkurs. Lokalen erbjuds till uthyrning av fastighetsägaren, HSB. Vi låter våra läsare dra sina egna slutsatser.

Sanningen om neutraliteten måste sökas utomlands

Leif Leifland med ett förflutet som bl a ambassadör i London kommenterar i en intervju den svenska neutralitetspolitiken och hyckleriet kring den. Enligt Leifland vågade svenska diplomater och militärer inte på papper fästa vad som faktiskt gjordes för att knyta Sverige till Väst. Då skul-

le det kunna bli alltför stora problem för den som förde samtalen, även om de var helt sanktionerade på toppnivå. Leifland, som efter sin pensionering forskar kring dessa ting, menar att sanningen däremot går att söka i arkiven hos utrikesdepartementen i Washington och Europa. Där vågade tjänstemännen göra anteckningar från de samtal som fördes med svenska tjänstemän.

Leifland passar också på att rejält kritisera den svenska politiken under Andra världskriget. Han talar om svenskarnas "fullständiga skamlöshet". Under början av kriget gjordes som bekant den ena eftergiften efter den andra för tyskarna (så länge svenska regeringen trodde att Tyskland skulle kunna vinna kriget). När det senare

stod klart att Tyskland skulle förlora kompenenserades eftergifterna för Tyskland med eftergifter för de allierade. Schweizarna höll hårt på sin neutralitet. De svenska protesterna mot att brittiska bombarmador flög via Sverige på sina uppdrag i Tyskland var lama och bagatelliserades till på köpet av svenska diplomater. Schweizarna råkade ut för liknande saker och protesterade skarpt, något som väckte respekt i London. Sverige blev känt som ryggradslöst i Väst.

Idag är neutraliteten överspelad menar Leifland. Sverige bör driva tanken på den europeiska unionen och även tanken på en europeisk försvarsallians. Det är viktigt för vår säkerhet. Det går inte att utesluta att Ryssland återuppstår som en aggressiv nationalistisk nation. "Vi har ju levt i tusen år med den nationen i vårt grannskap och alltid haft problem med den."

(MagaZenit)

UTLANDS-NYTT

Taiwan, Ryssland och Ungern

utvecklar nu allt närmare förbindelser. I våras besökte dr Jevgenij Bazjanov, ställföreträdande chef för ryska utrikesdepartementets skola för diplomater, Taiwan.

På besökslistan stod bl a World League for Freedom & Democracy, WLFD (tidigare World Anti-Communist League, WACL), en organisation som svenska socialdemokrater brukar "skrämma små barn med". Också den ungerska regeringen har tagit upp kontakter med WLFD, som besöktes av Laszlo Balazs. Balazs arbetar åt den ungerska regeringen och skall nu studera förutsättningarna för att främja WLFDs verksamhet i Östeuropa. Bara för tre år sedan var organisationen helt förbjuden i Östeuropa.

Det kanske kan tilläggas att WLFD för första gången kunde hålla sin årskongress i ett f d kommunistiskt land i år. Mötet ägde rum i Budapest i Ungern i augusti.

(WLFD Newsletter, Taipei)

Rysslands kollaps närmar sig

Den välkände öststatsforskaren Stefan Hedlund har i SAF-Tidningen skrivit en analys med rubriken "Rysk kollaps bara en tidsfråga". Hedlund menar att det måste finnas två fundamentala faktorer tillgängliga för att en marknadsekonomi skall lyckas: pengar och entreprenörer.

Hyperinflationen i Ryssland (över 1 000 procent per år) gör att det knappast längre finns pengar i traditionell mening. Under de trettio åren 1961-1990 trycktes 134 miljarder rubel. 1991 trycktes 137 miljarder rubel, första kvartalet 1992 79 miljarder i juli månad 1992 142 miljarder och i augusti 280 miljarder!

Det finns inga förutsättningar för att upprätta några finansiella marknader när penningvärdet urholkas så snabbt som sker. Och utan finansiella marknader kan inte staten ordna sin upplåning, vilket borde vara en viktig angelägenhet med tanke på att budgetunderskottet är 20 procent av BNP.

Betalningar via banker fungerar inte, det kan ta månader eller år innan pengarna kommer fram, om de alls gör det. Många företag fortsätter att driva verksamheten, men struntar i att betala sina räkningar. Det

finns ingen konkurslagstiftning och inga metoder att driva in sina fordringar. I januari 1992 hade ryska företag skulder på 39 miljarder rubel till andra företag, i juli hade siffran ökat till 3 200 miljarder.

Det finns inte heller några riktiga entreprenörer menar Hedlund. Det finns fattiga människor och parasiter som säljer sina sista tillhörigheter eller stöldgods på gatorna. Det finns gamla pampar som i stor skala försnillar statlig egendom och lever gott på detta. Men knappast en enda människa som ägnar sig åt produktiv verksamhet.

Staty över ukrainsk frihetshjälte

I Ukraina tycks lite ha hänt i politiken sedan kommunismens fall. Fortfarande är det gamla kommunistpampar som sitter vid makten på de flesta posterna.

En viktig förändring har dock skett. Yttrandefrihet och åsiktsfrihet respekteras i ganska hög utsträckning och även officiella företrädare för den ukrainska staten deltar i hyllningar av antikommunistiska och antinazistiska frihetshjältar under Andra världskriget. Stepan Bandera, det fria Ukrainas president under Andra världskriget, som mördades i München av KGB 1959 har t ex fått en egen staty. Den avtäcktes i närvaro av Slava Stetsko, änka till Ukrainas kortvarige demokratiska premiärminister, mitt under Andra världskriget. (Se vidare Contra nr 7 1989)

(ABN Correspondence, München)

Kommunistisk storfinans avslöjad

En av Tysklands förmögaste män var den östtyske partipampen Alexander Schalk-Golodkowski. Han byggde upp sitt välstånd genom att kontrollera organisationen Kommerzielle Koordinierung (KoKo), som lämpligt nog låg på Wallstraße i Öst-Berlin. KoKo kontrollerade nästan all östtysk valutahandel.

Alexander Schalk-Golodkowski har i pressen anklagats för att smusslat undan den otroliga summan 22 miljarder mark, men detta är sannolikt ett kraftigt överdrivet påstående. Men även några få miljarder är ju pengar, inte minst om det är fråga om D-mark...

Början till KoKo hade skapats genom att staten tog kontrollen över kyrkan 1956. När staten avskaffade kyrkans beskattningsrätt började kyrkorna i Öst att få bidrag från sina trosfränder i Väst. Det var förbjudet, men snart upptäckte staten att det gick att göra pengar på att göra bidragen lagliga. Införseln till Öst skedde sedan genom en statlig organisation, som kunde använda valutan för inköp av varor som användes av pamparna i partiapparaten, medan kyrkorna fick nöja sig med östvaluta växlad till den officiella kursen 1:1. På detta sätt fick östorganisationerna tag på västvaluta för 3 miljarder mark (över 10 miljarder kronor) under tiden mellan 1957 och 1989. Nästa liknande "kupp" gjordes när Öst började sälja politiska fångar till Väst. Affärerna började efter Berlinmurens byggande 1961 och inbringade totalt 3,4 miljarder mark.

KoKo hade mer än 200 dotterbolag - i Öst och Väst. De ägnade sig åt import av lyxvaror till Östtyskland, men också export. KoKo sålde t ex vapen till bägge sidorna i kriget mellan Iran och Irak. I Nobel-härvan dök KoKos namn upp i samband med krutexport till Mellanöstern som formellt gick till ett KoKo-bolag i Östtyskland. Genom dotterbolagen i Väst köptes högteknologivaror som enligt den s k CoCom-överenskommelsen inte fick säljas till Östtyskland. Alla Intershop, hårdvalutabutiker för turister i Östtyskland, sköttes också av KoKo.

Bolaget *Kunst und Antiquitäten* hade monopol på export av konstföremål och antikviteter. Enligt författaren och konsthistorikern Günther Blütke plundrades östtyska museer och kyrkor på värdefulla konstföremål när den östtyska staten när-

made sig finansiell kollaps. 1989, då sönderfallet i Östtyskland redan påbörjats, lyckades *Kunst und Antiquitäten* göra en vinst på 37 miljoner mark på sina skumra-skaffärer.

Den privatperson som försökte stoppa beslagtagandet av ett värdefullt privatägt konstverk hotades med fängelse för skattefiffel. Museerna kunde plundras av gorillor från hemliga polisen Stasi eller så försvann helt sonika en hel samling under transport från ett museum till en utställning på ett annat.

KoKo var storimportör av Volvo-bilar. Pamparna i Öst åkte naturligtvis inte Trabant. Pamparnas muromgärdade stadsdel i Berlin, Wannsee, kallades i folkmun Volvograd och Volvo kan idag knappast sälja en bil i östra Tyskland, eftersom den är så nära kopplad till de gamla förtryckarna.

Allt kunde ordnas via KoKo. Det var där pamparna fick sina videobandspelare och videokassetter, smycken till sina damer och elektroniska leksaker till sina barn. Den som kontrollerade allt detta, Alexander Schalk-Golodkowski, visste hur han skulle utnyttja sin position.

När Muren hade fallit var det bara en tidsfråga innan personer som Alexander Schalk-Golodkowski skulle ställas till svars. Han flydde därför till Väst och när de nya myndigheterna (i den kortlivade östtyska övergångsregeringen) slog till mot KoKos högkvarter var Schalk-Golodkowski redan borta. Men kvar fanns otroliga konstskatter och bl a guldackor för miljoner mark.

Den nya samtyska åklagarmyndigheten bedriver en bedrägeriutredning mot Schalk-Golodkowski. Det är en stor och mycket komplicerad utredning som kan ta flera år i anspråk.

(Institutional Investor, New York)

Smutsigt Kuba

Läsare av dagspressen har under de senaste åren fått det ena avslöjandet efter det andra om hur illa ställt det var med miljön i det tidigare kommunistiska Östeuropa. Contra-läsare hade naturligtvis tillgång till den informationen långt tidigare...

Naturligtvis är det inte bättre på det kommunistiska Kuba. Den enda skillnaden är möjligen att landets ekonomi är om möjligt ännu mer efterbliven än den östeuropeiska och därmed finns det inte fullt så många fabriker som spyr ut miljögifter.

Men nog finns det så att det räcker.

Alberto Tutierrez är exilkuban i Miami som leder en miljöorganisation som kritiskt har granskat vad som händer på Kuba. Avloppsvattnet skickas orenat ut i havet, eller sipprar ner i grundvattnet. Fabriker saknar regelmässigt avgasrening och alla tänkbara miljögifter spottas direkt ut i atmosfären.

Vattnet längs Kubas långa och fina sandstränder är så gott som överallt hälsovådligt, det gäller även de områden dit turister från Europa lockas.

(Deutschland-Magazin)

Privatisering i Australien

I Sydney i Australien har nyligen ett par privatfinansierade motorvägar öppnats. En av dessa, M-5, har byggts helt utan skattemedel. Samma gäller den nyöppnade tunneln mellan Sydneys centrala affärsdistrikt och norra Sydney. Projektet har kunnat rättfärdigas inför Sydneys invånare genom att man visat att skattemedel inte använts.

I Australien är politikerna väl medvetna om att medborgarna är känsliga för hur skattepengarna används, inte minst när det gäller att förverkliga allehanda visioner och framtidsprojekt som drivs av politikerna själva. Svaret på den typen av kritik har i Australien blivit att skaffa fram finansiering från näringslivet, så att det i nästa val går att möta väljarna och skryta om såväl att projektet genomförts som att det inte kostat en cent i skattepengar. Kanske något för svenska politiker att ta efter?

(Rune Westin, Sydney)

Nya dokument från Ukraina

I Israel har John Demjanjuk från Ukraina dömts till döden för att ha begått obeskrivliga grymheter som koncentrationslägervakten "Ivan den förskräcklige" i Treblinka. Demjanjuk har hela tiden nekat till att han överhuvudtaget varit i Treblinka. Flera vittnen (och offer) pekade dock bestämt ut honom vid rättegången. Sådana utpekanden måste dock tas med en stor nypa salt. Det kan knappast vara möjligt att så bestämt peka ut en person i åttioårsåldern om man inte sett honom de senaste trettio åren. Titta på ett ungdomsporträtt av en gammal släkting om Du inte är övertygad om det.

Så resonerade säkert också den israeliska domstolen när den skulle avgöra om Demjanjuk verkligen var Ivan den för-

skräcklige. Den hade försetts med dokumentation från det sovjetiska Ukraina. Mannen bakom dokumentationen hette Michael Hanusiak, aktiv kommunist som rörde sig fritt i Sovjet-Ukraina.

Under början av 1970-talet hade ett ganska fruktbart samarbete utvecklats mellan ukrainska nationalistorganisationer judiska organisationer i Kanada. Det märktes inte minst vid premiärminister Alexej Kosygin's besök som stördes av samordnade judiska och ukrainska protester. Det var angeläget för kommunisterna att splittra detta irriterande samarbete. Alltså skulle ukrainska nationalisternas krigsförbrytelser mot judar dras fram i ljuset.

Visst fanns det många ukrainare som begick krigsförbrytelser. De som efter kriget hamnade i Väst bestraffades. De som var kvar i Ukraina blev ofta partipampar. Men exempel skulle skapas. Förfalskningar om det fria Ukrainas premiärminister Jaroslav Stetsko dök upp i kommunistpressen. Stetsko, som själv satt i det nationalsocialistiska koncentrationslägret Sachsenhausen, beskylldes för att ha varit antisemit.

Samma öde drabbade den aktive nationalistiske bilarbetaren John Demjanjuk från Cleveland. Till rättegången i Israel levererades ett legitimationskort från sovjetiska arkiv om Treblinka, som innehöll ett foto på Demjanjuk som visade att det var samma man som sökt flyktingstatus i USA efter krigets slut. Det var bara det att fotot var fäst vid legitimationskortet med en vanlig häftklammer och en teknisk undersökning visade att det tidigare suttit fast med klistär på något annat papper. Var det hela ett av KGB's beryktade falskarier?

I Ukraina härskar nu en ny regim, vilket gjort att man kunnat granska dokumenten utan att de först filtrerats av kommunistiska intressen. Då hittade man en rad dokument som anger att Ivan den förskräcklige egentligen hette Ivan Martjenko och hade ett utseende som inte alls passade in på John Demjanjuk. Dessa dokument används nu i anslutning till att Demjanjuk överklagat dödsdomen till Israels högsta domstol.

Monster i människohamn som Ivan den förskräcklige förtjänar ett strängt straff även så här femtio år efter brotten. Men då måste man verkligen vara övertygad om att det är rätt man som gripits. Så länge dokumentationen har passerat KGB's händer är den inget att lita på.

(ABN Correspondence, München)

Hale Wille i Vita huset

Med Bill Clinton får USA en president som:

- Smet undan värnplikten;
- Organiserade demonstrationer mot den amerikanska Vietnampolitiken under sin studietid i Oxford;
- Rökte marijuana ("men jag drog aldrig halsbloss");
- Var otrogen;
- Vill dra ned USAs truppvärvar i Europa från 219 000 till 100 000;
- Vill bygga ut den offentliga sektorn.

Å andra sidan har han som guvernör i Arkansas varit för dödsstraff och infört lättnader för näringslivet under sin andra period som guvernör. Och han tycks vara tuffare mot den kommunistiska regimen i Peking än vad George Bush var.

Det finns givetvis flera skäl till att Bill – eller "Boy", alternativt "Slick Willie" (Hale Willie), som han kallas av kritiker – Clinton besegrade George Bush i det amerikanska presidentvalet den 3 november och blev USAs 42:a president. Segersiffrorna skrevs dessutom med övertygande 43 procent mot 38 för Bush och 19 för Ross Perot.

Den absolut största orsaken torde vara ett allmänt missnöje med den sittande presidenten, som misslyckades med ekonomin och förfuskade det dynamiska arvet efter president Reagan. George Bush svarade på sitt sätt för en bedrift genom att sjunka från att under kriget i Persiska viken ha varit USAs populäraste president någonsin till oanade popularitetsdjup.

En annan orsak var ett i och för sig förstärkt begär efter förnyelse sedan Förenta staterna i tolv år regerats av republikanska presidenter.

Privatmoral

Bush-administrationen gjorde tappra försök att skjuta in sig på guvernör Clintons karaktär. Det rör sig alltså om en person som i egenskap av stipendiat i engelska Oxford under Vietnam-kriget inte bara slingrade sig våldsamt för att slippa bli inkallad, utan också arrangerade demonstrationer mot hemlandets politik. Det rör

Bill Clinton vill mer än halvera USAs truppstyrkor i Europa.

sig vidare om en individ som erkänt sig vara otrogen under pågående valkampanj och som till på köpet sagt att han rök marijuana – men inte dragit halsbloss.

Expressens kolumnist Ulf Nilson skrev dagen efter valet (4 november 1992):

"För mig var det lågvattenmärket vad Clinton beträffar. Alla moderna människor vet att man inte röker marijuana utan att dra halsbloss. Clinton vet det också, men han valde att ljuga även i fråga om en skit-

sak. Ingen stor lögn, givetvis. Bara lite lagom. Lite fint och okontrollerbart – men lögn likafullt."

Merparten av de amerikanska väljarna (ovanligt många, omkring 54 procent av de valberättigade) valde emellertid att bortse från frågan om Clintons moraliska integritet, enligt de flesta uppgifter därför att de prioriterade behovet av att räta upp ekonomin. Frågan är om det stämmer, ty USAs ekonomi torde vara i bättre skick än den svenska med bara sju procent arbetslöshet (jämfört med cirka tio procent här hemma).

Kanske är det så att flera decenniers aggressiv vänsterradikal opinionsbildning nu börjar ta ut sin rätt så att privatmoraliska frågor inte längre är så intressanta som de bevisligen en gång var. Det var inte många år sedan den demokratiska senatoren Gary Hart tvingades kasta in handduken i sin strävan att bli demokratisk presidentkandidat, sedan det visade sig att han höll sig med en älskarinna.

Men när Clinton under primärvalskampanjen i New Hampshire i vintras medgav han att han varit otrogen – en parant dam vid namn Jennifer Flowers uppenbarade sig och påstod sig ha varit Clintons älskarinna i tolv år – så tycktes inte många höja på ögonbrynen. (Enligt nyhetskanalen CNN hade dock Flowers fått ett runt tilltaget belopp av skandaltidningen *Star* för att hon skulle "tala ut". Red.anm.)

Detta faktum är en illustration så god som något till de stora sociala förändringar som USA undergått. Idag beräknas ungefär 50 procent av äktenskapen sluta med skilsmässa och otrohet ses som något naturligt. Frågan är om Clintons fru varit otrogen...

Feministen Hillary

Hillary Clinton (som till relativt nyligen använde sitt flicknamn Rodham) har ibland beskrivits som en belastning för maken, och det torde väl stämma tämligen bra – i alla

Hillary Clinton har som jurist bla specialiserat sig på "barnens rättigheter". I en uppsats föreslog hon bl a att barn skulle ha rätt att stämma sina föräldrar inför domstol...

fall vid en jämförelse med fru Barbara Bush, som framstod som en stor tillgång för maken under under presidentvalskampanjen. TV-inslag som visar Hillary uttalande sig för massmedia ger intryck av en arrogant och aggressiv feminist-radikal.

Det är nog en ganska rättvisande bild. När hon lämnade Par Ridge, Illinois för att gå på college 1965 ansågs hon vara närmast en "Goldwater-konservativ". När hon fyra år senare gick ut Wellesley-universitetet var hon en fullfjädrad radikal av känt 60-talsnitt. Den övertygelsen har hon vidmakthållit. Hennes genombrott som vänsteraktivist gjorde hon som talare vid diplomfesten i Wellesley 1969. Hon föll då bl a följande yttranden:

"Varje protest, varje form av missnöje... är ett oblygt försök att smida en identitet i denna särskilda tidsålder. Detta försök att smida för många av oss under de gångna fyra åren har betytt att vi blivit vän med vår mänsklighet. Inom ramen för ett samhälle som förnimmer - vi kan visserligen tala om verkligheten, och jag skulle vilja tala om verkligheten någon gång, autentisk verklighet, oautentisk verklighet och det som vi måste acceptera av vad vi ser - men vår upplevelse av den svävar mellan möjligheten av katastrof och kapaciteten för att på ett fantasifullt sätt motsvara människors behov."

Plötsligt förstår man exakt vad som menas med uttrycket "60-talsflum"...

Av 60-talsflummaren Hillary Rodham blev emellertid en förslagen radikal som valde juridiken som sitt politiska instru-

ment. Tills för ett par månader sedan tjänstgjorde hon dessutom i tre företags styrelser - den franska kemijätten La Farge, Little Rocks "yoghurtkungar" TCBY samt Wal-Mart Corporation. Mellan 1986 och 1991 inbringade detta, enligt den amerikanska tidskriften *The American Spectator* (augusti 1992), 129 000 US dollar i uppdragslöner.

Det var under sin tid vid Yale Law School som Hillary Rodham mötte sin blivande make, Slick Willie Clinton (som feminist tog hon naturligtvis det första steget). Vid Yale uppges Hillary ha organiserat protester mot allt från Vietnamkriget till frånavar av tampongautomater på damtoaletten.

Stäm föräldrarna

Hillary Clinton har gjort sig ett namn som en yrkesskicklig jurist och har specialiserat sig på "barnens rättigheter". I en uppsats från 1974 med titeln "Children Under the Law" (som trycktes i *Harvard Educational Review* 1982) föreslog hon tre åtgärder för att ge barnen större rättigheter:

1. Omedelbart avskaffande av barnens status som minoritet och upphävande av den legala förutsättning att minderåriga är myndiga till förmån för förutsättningen att de är myndiga;
2. Utsträckandet av alla de rättigheter som garanteras vuxna till att omfatta barn;
3. Avvisandet av den legala förutsättningen att det föreligger identiska intressen mellan föräldrar och deras barn, och tillåtelse för behöriga barn att driva dessa

oberoende intressen i en domstol.

Detta innebär i princip att när föräldrarna och deras tonårsbarn inte är överens om en sak så är det fritt fram för barnen att stämma föräldrarna. Så om inte "pärnen" tillåter sonen eller dottern att spela Motörhead för full volym i lägenheten - stäm!

Fru Clinton har i olika sammanhang sökt tona ned den verkliga innebörden av de tre punkterna utan att ha lyckats särskilt bra. För en kritisk betraktare är hon inte bara en uttalad feminist, utan också en cyniker när det gäller synen på det traditionella familjeidealet.

- Jag är inte en sån där fru som "står vid min mans sida" (stand by my man), framhöll hon i falsett inför pressen sedan hennes make presidentkandidaten avslöjat att han varit otrogen.

Miljöpredikanten Gore

Det råder liten tvekan om att Hillary Rodham-Clinton kommer att få ett betydelsefullt inflytande över president Bill Clinton när denne inom kort installeras i Vita huset. Detta är dock ett personligt och inofficiellt inflytande. Förmodligen kommer vicepresidenten, före senatorn Al Gore, att betyda mer rent politiskt.

Gore har i olika sammanhang sökt framställa sig själv som en politisk "moderat" (dvs varken höger eller vänster), men statistiken från hans tid som amerikansk senator talar förvisso ett annat språk. Han har t ex stött 87 procent av alla lagförslag som härstammar från fackföreningsrörelsen AFL-CIO, vilket ställer honom på samma nivå som notoriska vänstersenatorer som Ted Kennedy (93), Alan Cranston (90) och Patrick Leahy (84).

"Dessutom har Gore sällan sett en skattehöjning han inte har gillat", som Ronald Bailey uttryckte sig i en artikel om Gore i tidskriften *National Review* (14 september 1992).

Utrikespolitiskt har Gore givit tvetydiga signaler. Han stödde USAs engagemang i Persiska viken och invasionen i Panama. Verbalt har han hyllat den "politiska jordbävning som störtade Lenin-statyerne över ända... från Nicaragua till Angola till Etiopien, tills det krossade själva Sovjetunionen". Men han tycks glömma att han var frånvarande vid några av det kalla krigets sista stora slag - han motsatte sig regelbundet stöd till de antikommunistiska befrielseströmmarna Contras (Nicaragua) och UNITA (Angola).

Det är en sak att hälsa kommunismens

fall med tillfredsställelse. En helt annan sak är att ha bidragit till dess fall. Och det gjorde Al Gore minst av allt.

En annan viktig politisk fråga på den amerikanska scenen är abortfrågan. Här har Al Gore svängt från att som ledamot av representanthuset ha varit negativ till aborter 1984 – då han röstade för ett lagtillägg som definierade en "person" enligt lagen om åldersdiskriminering till att omfatta "ofödda barn från avelseögonblicket" – till att som senator vara abortanhängare. Flera gånger har han förordat statliga medel till aborter.

Al Gores huvudfråga är dock miljön. Här har han på kort tid blivit miljöfanatikernas älskling, särskilt sedan han publicerade den bästsäljande boken *Earth in Balance*. I boken förespråkar Gore vittgående regeringsingrepp för att komma till rätta med miljöproblemet. På sidan 177 i boken tar Gore fram den retoriska storsläggan:

"Nu signalerar varningar av annat slag en miljöförintelse utan motstycke... I dag finns bevis för en ekologisk *Kristallnacht* som är lika klara som ljudet av splittrat glas Berlin."

Självfallet ställer Gore upp på teorin om den globala uppvärmningen, som *Contra* (5/91) avslöjade som falsk under rubriken

Blivande vicepresident Gore har blivit känd som miljöfanatikernas älskling.

"Växthuskonspirationen". Bland världens forskare råder stor oenighet om det över huvud taget existerar någon global uppvärmning. Men Gore fastslår i boken tvärsäkert att "98 procent" av forskarna håller med honom, en uppenbar lögn.

Rödskägg i Little Rock

För många amerikaner och andra (inklusive Bengt Westerberg och Bert Karlsson) handlingskraftig politiker med ungdomlig

fräschör – kanske "en ny Kennedy". Själv gör han vad han kan för att understryka det intrycket. Det är genom hans friska tag som USAs ekonomi skall rätas upp och hjulen snurra igen. Men hans uttalanden om sin egen äktenskapliga trohet och sitt bruk av marijuana talar ett annat språk. Det gör också hans tid som guvernör i den lilla sydstaten Arkansas, en av USAs mest efterblivna.

Det var knappast utan skäl som redaktör Paul Greenberg vid *Pine Bluff Commercial* i Arkansas beskrev Clinton som "Slick Willie", mannen som villigt överger varje övertygelse för att få den politiska makten. När han drog in i regeringsbyggnaden i delstatens huvudstad Little Rock – fö som en av USAs genom tiderna yngsta guvernörer – hade han med sig en sorglig samling radikaler i helskägg.

Efter två år röstade väljarna bort honom och helskäggen, och de unga medarbetarna tvingades säga upp sig eller raka sig till nästa val. Borta var också vänstermannen Clinton, detta till förmån för medelklasspragmatikern som inte minst ägnade sig åt att smörja näringslivet i delstaten. Efter den personlighetsförändringen har Clinton hållit sig kvar i Little Rocks guvernörspalats.

(fortsättning på nästa sida)

Clintonlakejer i TV2s valvaka

Vi har sett och hört det många gånger förr. Hur svenska medier och kommentatorer favoriserat demokratiska presidentkandidater och förtalat rebulikanska, också när de förväntats vara objektiva.

Så har skett åtminstone fr o m Kennedy-Nixon-valet 1960 och framåt. 1964 kallades Barry Goldwater t o m för "högerextremist". Utan undantag har därefter Hubert Humphrey, George McGovern (i särskilt hög grad), Jimmy Carter, Walter Mondale, Michael Dukakis och nu Bill Clinton berömts över hövan.

Bilden av TV2s sk valavaka var den vanliga. En programledare – Eva Hamilton, från TV2s *Magasinet* – som med småskolefröken-mässig röst och allmän framtoning såg till att tittarna fick "rätt" uppfattning om kombattanterna i 1992 års presidentval. Sanningen att säga var den uppgiften inte svår med bedömare som Erik Åsard, Per T Ohlsson och Dag Lindskog i studion. Alla var rörande ense om att Clinton var den bästa – för USA, för världen och för Sverige.

Programfröken såg till att kritiken mot Clintons sluga manövrer för att undå inkallelse till Vietnam verderbörliche förlöjligades. Det skedde med små käcka utrop av typen "Han ville inte

slåss för sitt land". Det var ingen hejd på alla Clintons förtjänster, och när den första prognosen kunde göras på grundval av exit polls (opinionsmätningar när folk lämnade vallokalerna) i Indiana hade Åsard och Ohlsson belåtet utser Clinton till segrare.

I rättvisans namn skall ändå sägas att Åsard behagade sätta ett litet frågetecken för Clintons utrikespolitiska kunnande.

– Men han har omgett sig med kunniga rådgivare, var han snar att tillägga. Det tillägget torde i första hand gälla vindflöjeln Gore.

Om Clinton var frälsare, som skulle rädda inte bara USA utan också Sveriges och Europas ekonomi, så var Bush naturligtvis den vidrige smutskastaren av konkurrenten (han hade bl a kallat Clinton för "dumskalle") och sabotören av USAs ekonomi. Och det stora misstaget var att Bush, därtill pressad av den lömska "parti-högern", gått med på att anslå abortfientliga tongångar vid konventet i Houston.

De svenska Clinton-vännerna tycks inte medvetna om att opinionen mot fri abort är klart övervägande i det republikanska partiet. Det är väl magstarkt att anta en politik som står i strid med partiopinionen!

Det var faktiskt något av en befrielse att slå på den engelska nyhetskanalen *Sky News* morgonen den 4 november och få höra sakliga och objektiva valanalyser. □

Clinton har också sina positiva sidor – märkligt vore ju annars.

Många konservativa republikaner och även demokrater har sannolikt låtit sig lugnas av att han behållit dödsstraffet i Arkansas. Han antas också inta en hårdare attityd gentemot de åldrande kommunisterna i Peking och kräva respekt för mänskliga rättigheter. Det har också, kanske med orätt, spekulerats i att han skulle bli mer pro-israelisk som president än vad Bush var.

Som helhet kommer man dock inte ifrån intrycket att Bill Clinton är en ganska traditionell demokratisk politiker, pragmatisk när så krävs men i stort sett för en interventionistisk regeringspolitik. Clinton tänker öka de offentliga utgifterna och höja skatterna för dem som tjänar mest och för utländska företag i USA.

De som tjänar 150 000 US dollar (cirka 850 000 kronor) kommer att få höjd skatt.

Han har också föresatt sig att väsentligt minska försvarsutgifterna och USAs utländska åtaganden. Det kan innebära inte bara bantning av truppstyrkorna i Europa utan kanske också i Korea. Det är ju också framförallt som utrikespolitiker Clinton är ett osäkert kort.

Vänstern i Vita huset

Viktigare än Clintons person – som man kan gilla eller ogilla – är de krafter som gynnas av hans presidentskap. Trots Reagans och Bushs tolvåriga republikanska ämbetsperiod och en huvudsakligen konservativ inriktning när det gäller utrikespolitik och ekonomi, så har den amerikanska vänstern stärkt sina ställningar inom sektorerna massmedia, kultur, utbildning och sociala frågor.

Det är t ex en missuppfattning att socialbidragen eller skatterna skulle ha minskat under republikanerna – de ökade i stället

drastiskt. Sedan Lyndon Johnson initierade välfärdspolitiken i USA regeringen i Washington gjort av med många biljoner (inte miljarder!) dollar på sociala utgifter, i praktiken mest till den svarta befolkningen. Många kritiker hävdar nu, särskilt efter upplöpet i Los Angeles i våras, att detta gjort en stor del av det amerikanska folket beroende av socialhjälp.

Det amerikanska samhället topprids delvis av radikala bögar, lesbiska kvinnor, feminister, miljöfanatiker, förspråkare för barnens rättigheter, perversa så kallade konstnärer, våldsromantiker med flera.

Under Reagan- och Bush-åren kunde denna vildvuxna politiska vegetation åtminstone nödortfött hållas tillbaka. Det lär inte lyckas med Clinton i Vita husets Ovala kontor. Särskilt inte som hans fru och vicepresident kommer från dessa grupper. Vänstern har i klartext nu lagt beslag på Vita huset. □

Valet i Angola:

Blodbad efter anklagelser om valfusk

Efter UNITAs och övriga oppositionspartiernas anklagelser om det styrande MPLAs valfusk har kommunisterna enligt UNITAs uppgifter genomfört blodiga utrensningar av oppositionella.

Det har bekräftats av ögonvittnen, bl a en portugisisk journalist, att UNITAs vicepresident Jeremias Chitunda och general Elias Salupeto Pena skjutits till döds av MPLA-soldater från nära håll sedan de lurats till ett möte med regeringssidan i Luanda i början av november.

Andra framskjutna UNITA-företrädare, såsom utrikekstalesmannen Abel Chivukuvuku och hälsovårdschefen Carlos Morgado, uppges ha sårats i bakhåll och därefter hållits under beväpnad uppsikt på ett militärsjukhus.

Men inte bara UNITA-folk har drabbats av MPLAs blodiga utrensningar. Norbert Castro, redaktör för tidningen Terra Angolana, greps t ex tillsammans med sin son när han skulle lämna landet i ett flygplan.

Det hjälpte ingalunda att båda hade portugisiska pass.

Enligt uppgift skall fyra oppositionsledare ha gripits och misshandlats: dr Paulino Pinto Joao, Angolas nationella demokratiska konvent (CNDA); Simao Cacete, Angolas demokratiska koalition (AD-Coligacao); professor Mfulupinga Landu Victor, Demokratiska partiet för framsteg/ Nationella angolanska alliansen (PDP_ANA) som är nyvald parlamentsledamot; professor Antonio Alberto Neto, Angolanska demokratiska partiet (PDA), som kom på fjärde plats i presidentvalet.

Den näst efter Savimbi mest uppmärksammade oppositionsledaren, FNLA-ledaren Alvaro Holden Roberto, sattes i husarest. FNLA vann fem platser i de angolanska parlamentsvalen.

Det rapporterats att en portugisisk affärsman, som bott länge i Luanda, informerade en släkting i Lissabon:

– Detta är värre än 1977. Det är en orgie i dödande. Också kvinnor och barn skjuts ned.

Det var 1977 som MPLA tog livet av

UNITA-ministern Jorge Valentim har uppmanat världen att ansvara för UNITA-medlemmar som olagligt fångats av MPLA.

mer än 40 000 av sina egna anhängare i efterdyningarna till en misslyckad statskupp under ledning av Nito Alves.

– Den internationella samfälligheten måste garantera säkerheten för de UNITA-medlemmar som olagligt hålls fångna i Luanda, sade Jorge Valentim, minister i UNITAs "skuggregering". Han konstaterade att MPLA fortsatt blodbadet också efter vapenvilan, Valentim är stationerad i Huambo.

(Mer om valet i Angola på nästa sida.)

"Lita aldrig på en kommunist"

Den 31 maj 1991 undertecknades i portugisiska Estoril, en förort till Lissabon, ett avtal om fred och försoning i Angola mellan det styrande MPLA och det oppositionella UNITA. Enligt det internationellt överinsedda avtalet skulle fria, allmänna val – de alla första någonsin i Angola – äga rum hösten 1992.

När nu valen hållits (29–30 september) tvingas man konstatera att de skapade fler frågetecken än de rätade ut. När det skrivs tycks Angola stå inför ett nytt blodigt inbördeskrig, och den främsta orsaken därtill syns vara ett systematiskt valfusk från MPLAs sida.

När det marxist-leninistiska MPLAs president José Eduardo dos Santos och UNITAs ledare Jonas Malheiro Savimbi skakade hand inför den församlade världspresen i Estoril förra våren, innebar det en triumf för befrielse rörelsen UNITA.

UNITA grundades 1966 som en nationell motståndsrörelse mot den portugisiska kolonialmakten. UNITA var en av tre motståndsrörelser som stred om makten då portugiserna brådstörtat lämnade Angola åt sitt öde 1975. De båda andra var MPLA och den västinriktade FNLA, som leddes av Holden Roberto.

1976 hade MPLA med hjälp av tusentals kubanska soldater och otaliga skeppslaster krigsmateriel från Sovjetunionen och Östblocket besegrat sina konkurrenter. Inte många bedömare trodde att de sargade UNITA skulle ha någon reell chans att överleva då rörelsen med Savimbi i spet-

sen påbörjade en "lång marsch" in i bushen i början av 1976.

Estorilavtalet

Genom en långsiktig återuppbyggnad kunde UNITA emellertid växa sig starkt och mobilisera en stor folkmajoritet i landets centrala och sydöstra delar – de flesta från Ovimbundu-folket – bakom sig.

Samtidigt bedrev UNITAs kämpar en framgångsrik gerillakamp mot regerings-

trupperna och lyckades lägga åtminstone en tredjedel av Angolas territorium under sig. Ett provisoriskt högkvarter upprättades i byn Jamba i sydöstligaste hörnet av landet.

Diplomatiskt lyckades Savimbi få sympatier från en lång rad länder med USA och Sydafrika i spetsen – andra betydelsefulla uppbackare var Marocko, Saudi-Arabien och Israel. Genom de kontroversiella kontakterna med Sydafrika valde dock flera svarta afrikanska länder att bryta med UNITA, däribland Zambia och Nigeria. UNITA har av naturliga skäl genom åren försökt tona ned beroendet av Sydafrika, och lika stort som UNITAs belack-

are påstått har det aldrig varit. Men det råder inga tvivel om att det var Sydafrikas avgörande militära insatser i Angola 1987–88 som slutligen tvingade MPLA och Fidel Castro till förhandlingsbordet. Om detta vittnar Fred Bridgelands bok *The War for Africa* (Gibraltar 1990).

Den 22 december 1988 undertecknades i New York ett avtal under FN:s överinseende som berörde utvecklingen i såväl Angola som det angränsande Namibia. Avtalets huvudarkitekt var USAs biträdande utrikesminister Chester Crocker, och resultatet blev att Sydafrika gav självständighet åt Namibia (Sydvästafrika), att fria val kunde hållas i detta land, att eld upphör (som sedan bröts) ingicks i Angola och att samtliga utländska trupper i Angola inklusive sydafrikaner och kubaner, förband sig att lämna landet.

Det kan nämnas att det som mest i Angola fanns cirka 3 000 sydafrikanska soldater, jämfört med 60 000 kubaner.

När striderna i Angola återupptogs visade det sig att UNITA klarade sig utmärkt väl utan den militära hjälpen från Sydafrika, och att de kommunistiska styrkorna aldrig kunde vinna något avgörande slag trots assistans av både militära rådgivare och befälhavare från Sovjetunionen.

Det militära dödläget ledde till att ett intrikat diplomatiskt spel mellan Moskva och Washington kom igång med USAs utrikesminister James Baker och hans sovjetiske kollega Eduard Sjevvardnadze som huvudaktörer.

Denna diplomati ledde så småningom till avtalet i Estoril den 31 maj 1991, vars viktigaste punkter var:

- Internationellt övervakad vapenvila;
- Flerpartival under under kontroll av FN-observatörer hösten 1992;
- En sammanslagen angolansk armé om 50 000 man från båda sidor.

UNITA lyckades bygga upp ett väl fungerande undervisningssystem inom den tredjedel av landet man kontrollerade under gerillatiden.

Lita aldrig på en kommunist

Valen ägde rum i Angolas 5 800 vallokaler under överinseende av totalt 800 internationella observatörer den 29–30 september 1992. Svenska kommentatorer tycks i stort sett ha varit rörande överens om dessa punkter:

1. Det positiva i att val överhuvudtaget kunde hållas och med rapporterat stort valdeltagande; 2. Att MPLA vann en klar seger; 3. Att UNITA följaktligen måste godta valresultatet; samt att 4. observatörerna inte kunnat peka på några större oegentligheter.

Att valen kunde hållas var naturligtvis positivt. De övriga punkterna som framförts i den mycket sparsamma svenska rapporteringen – rapporteringen från Angola har mer eller mindre "drunknat" bland reportagen från valet i USA – måste dock starkt ifrågasättas. I själva verket tycks MPLA ha fuskat till sig den förment stora valsegern. Det slitna talesättet "Lita aldrig på en kommunist" förefaller därför ha fog för sig, låt vara att MPLA av taktiska skäl inte längre kallar sig kommunistiskt.

Som ett exempel på hur okunniga svenska ledarskribenter kan vara när det gäller förhållandena utanför Europa kan här apostroferas en tredjeledare i *Svenska Dagbladet* den 6 oktober 1992. Utifrån preliminära valsiffror som i strid med UNITAs önskemål offentliggjorts av den MPLA-kontrollerade nyhetsbyrån Angop skrev SvD:

"Visserligen hörs olycksbådande klagomål från UNITA-ledaren Savimbi – som uppenbarligen inte lyckats besegra MPLA och dess ledare dos Santos – men egentligen borde Savimbi vara relativt nöjd. Han har fått en dryg tredjedel (sic!) av rösterna vilket ungefär motsvarar UNITAs förankring i Ovimbundu-folket."

Vidare påstår SvD att valet "enligt tillresta observatörer uppfyller rimliga anspråk på frihet och frånvaro av valfusk", samt att UNITA "borde dock ha anledning att akta sig för militära äventyr".

Dessa synpunkter är nästan identiska med de som uttrycktes av MPLAs trogna vänner inom den vänsterinriktade svenska så kallade Afrika-rörelsen. Vid ett seminarium på Nordiska Afrikainstitutet (av kritiker ibland kallat "Nordiska Gestapoinstitutet") i mitten av oktober varnade Hillevi Nilsson, ledande inom Svenska Afrikagrupperna och knuten till tidningen *Afrika-Bulletinen*, för ett nytt inbördeskrig om inte UNITA och dess vänner godtar valresultatet. Nilsson tjänstgjorde som valobservatör i Angola.

Massivt valfusk

Angop utropade innan alla röster var räknade MPLA-kandidaten dos Santos som segrare i presidentvalet med 51,5 procent av rösterna mot Savimbis 39. Ett par veckor senare, då alla röster skulle ha räknats, kom nya siffror – nu hade dos Santos röstetal krympt till 49,57 procent och Savimbi ökat till 40,07.

Det innebär en andra valomgång, efter-

som ingen av kandidaterna kom upp till 50 procent. Sannolikt kommer den andra omgången att hållas efter regnperiodens slut, alltså någon gång i mars. Om förhållandena så medger, är bäst att tillägga.

Mot den bakgrunden får det konstateras att kunskaperna i matematik på *Svenska Dagbladets* ledaravdelning förefaller tämligen svaga. Dessutom misstar man sig när det gäller betydelsen av väljarnas etniska tillhörighet. Dels betyder den mindre beträffande politiska sympatier än förr, dels borde ju UNITA, med tidningens sätt att spekulera, ha vunnit en överlägsen seger eftersom Ovimbundu är den klart största svarta nationen i Angola.

Orsaken till att UNITA valde att inte utan vidare acceptera valutgången var alltså att man ansåg det övertygande belagt att valfusk i massiv skala förekommit. Man kan för övrigt fråga sig hur svenska ledarskribenter och andra bedömare skulle ställt sig om ANC vid ett val i Sydafrika skulle anklaga den sittande regeringen för valfusk. Är det någon som tror att man i Sverige så kategoriskt skulle uppmana ANC att "acceptera valutgången"? Jag gör det inte.

Men det är nu inte bara UNITA som talar om och konstaterat valfusk. Samtliga angolanska oppositionspartier, totalt 15, har protesterat hos det nationella valrådet. Däribland Holden Robertos FNLA, Angolanska demokratiska partiet och dess ledare dr Alberto Neto samt den oavhängige kandidaten Daniel Chipenda, som tidigare var kampanjledare hos MPLA.

Oppositionen krävde med all rätt att anklagelserna om oegentligheter i samband med valet skulle undersökas innan något valresultat presenterades – något som MPLA således struntade i.

UNITA krävde i slutet av oktober att en övergångsregering skulle bildas och att valen skulle ogiltigförklaras i sju av de 18 provinserna och göras om under starkare FN-övervakning. Antalet valobservatörer – 800 – kan jämföras med de 1 500 som övervakade valen i det till folkmängden avsevärt mindre Namibia 1990.

Rapporter

Påståendet att valobservatörerna enstämmigt skulle ha godkänt valen stämmer inte heller. Att Hillevi Nilsson och hennes svenska meningsfränder i och utom SIDA med en mun förklarar att valen varit ett mönster av demokrati förvånar inte. Man kan dock jämföra sådana uttalanden med rapporter av de franska, belgiska och tys-

ka delegationerna samt av enskilda observatörer från bl a USA och Schweiz.

Bland de rapporterade belgiska observatörerna återfanns namnen M J van Bree och A de Brouwer. Belgarna hänvisar till oegentligheter i den angolanska Uige-provinsen och skriver i en rapport bl a att det i strid mot vallagen funnits tungt beväpnade styrkor i direkt anslutning till vallokaler eller t o m inne i desamma.

Ett flertal ansedda internationella tidningar har riktat grav kritik mot MPLAs sätt att genomföra valen. Amerikanska *Washington Times* skriver i en ledare den 19 oktober:

"När angolanserna gick till valurnorna den 29 och 30 september hyllades valet allmänt som ett skolexempel på demokrati. Men när nu valobservatörer från Förenta staterna återvänder för att tala om vad de sett börjar det stå klart att det inte alls var något sådant. Det är på samma sätt klart att den angolanske presidenten José Eduardo dos Santos aldrig avsåg att det skulle bli så."

Tidningen åberopar uppgifter från de amerikanska övervakarna Clark Bowers och Brad Phillips, vilka i en lång anklagelseakt riktat förödande kritik mot MPLAs valbetecende. Amerikanerna ifrågasätter det låga antalet FN-observatörer och deras otillräckliga befogenheter – de hade t ex inte mandat att övervara rösträkningen.

Väpnad provokation

Vad som framförallt upprör Bowers/Phillips och andra västliga bedömare – men varken *Svenska Dagbladet*, *Sydsvenska Dagbladet* eller utrikesminister Margaretha af Ugglas, för att ta några exempel – är att den MPLA-styrda nationella valkommissionen upphörde med registrering av väljare alltför tidigt.

Detta skall ha berott på UNITAs framgångsrika rekryteringskampanj i centrala Angola. Mellan 500 000 och 800 000 angolaner i områden med starka UNITA-preferenser uteslöts på detta sätt från valdeltagande! Det hjälpte inte att Ryssland, Portugal, USA och FN protesterade mot detta förfarande.

En annan anklagelse gör gällande att MPLA i de sydligaste provinserna Namibe och Cuenene transporterat tusentals namibier över gränsen till Angola för att de skulle rösta på MPLA. Det rapporterades vidare om att MPLA stulit 14 valurnor i provinsen Malanje – de skall helt enkelt ha bortförts ur en bil i en fordonskolonn som var på väg till vallokalerna.

Den amerikanske republikanske senatorm Malcolm Walklop (Wyoming) kritiserade i ett inlägg i *Washington Times* den 30 oktober MPLA och de som hävdade att vi skyndsamt bör acceptera valutgången "för Angolas bästa":

"Betänk hur mycket vi skulle tolerera följande oegentligheter om de förekom under amerikanska (eller svenska, förf anm) val:

Jonas Savimbi, UNITAs ledare, tillsammans med Portugals president Mario Soares som skarpt kritiserat MPLAs agerande i samband med valet.

1. Den styrande kommunistiska MPLA-regimen hade praktiskt taget fullständig dominans över TV, radio och tryckmedia under hela valprocessen. Och vi tycker att våra kongressmedlemmar har en fördel av sitt ämbetsinnehav!

2. MPLA avslutade i förväg väljarregistreringen trots invändningar från UNITA, FN, USA, Sovjet (sic!) och Portugal. Det har beräknats att någonstans mellan 500 000 och 800 000 väljare, i sex provinser där UNITAs politiska styrka är uppenbar, uteslöts från valen.

3. MPLA har enligt uppgifter ransonerat bensin, mat och vatten. Med hänsyn till att en majoritet av väljare på landsbygden förväntas resa sträckor om 100 kilometer eller mer för att nå röstlokalerna, står det klart att bristande tillgång till sådana förnödenheter gjorde resan svårt eller omöjlig för många.

4. Slutligen antyder en rad MPLA-provokationer under de senaste månaderna att kampanjen av MPLAs kravallpolis ("Ninjas") att skapa fruktan och genomföra trakasserier mycket väl kan ha hindrat icke-

MPLA-supporters från att rösta."

Senator Wallops uppgifter bekräftas av vittnesmål som återgetts i tidningar såsom tyska *Frankfurter Allgemeine Zeitung* och schweiziska *Le Matin*.

Inför valet försökte exempelvis Angolas kommunistkontrollerade "Folkets domstol" ogiltigförklara Jonas Savimbis kandidatur. Vidare finns det flera exempel på hur nämnda kravallpolis med våld upplöst

UNITA-möten och på allehanda sätt uppträtt provokativt. Att döma av uppgifter om strider efter valet i oktober och november tycks dessa ha haft som upphov just "Ninjas" väpnade provokationer.

De som anser att UNITA utan vidare skall godta valresultatet har inte lyckats förklara hur ett fritt val kan anses ha gått korrekt till mot bakgrund av alla uppgifter om fusk i massiv och landsomfattande skala. Hur skall Angola någonsin kunna bli en fungerande demokrati om sådant tillåts? Det förekom ju "val" med mycket högt deltagande också i det forna öst, men alla vet hur demokratiska de var.

Erfarenheterna från valen till parlament och presidentämbete 29–30 september visar dels att MPLA på ett cyniskt och provokativt sätt utnyttjat sin maktposition, dels att den internationella övervakningen varit alldeles otillräcklig.

Detta måste bli bättre till den andra valomgången av presidentvalet och om MPLA går med på att helt göra om valen i ett antal provinser, där valfusk varit särskilt upprörande. □

BOK-NYTT

I minnets labyrinter

Under skenprocesserna i Sovjetimperiet på 1930-talet blev N I Bucharin en av de otaliga, prominenta kommunistideologer som arkebuserades.

Endast 16 år gammal, länkade Anna Larina sitt livsöde till den 26 år äldre Bucharin, och fick sedermera sona det mycket dyrt. I förordet till boken om hennes tragiska men intressanta liv tycks den numera snart 80-åriga författarinnan fortfarande vara övertygad om att "Dessa människor återbördas nu (posthumt) till sovjetfolket och vår historia". En tragikomisk övertygelse som återkommer i bokens slutord.

Man väljer visserligen inte sina föräldrar, inte heller sitt öde. Men somliga låter sig frivilligt och blint drabbas av ödet. För Anna Larina-Bucharina var kommunismen, som hon likt en religion ärvt av sina föräldrar, något vackert, något att stoltsera med.

Hennes älskade Nikolaj Ivanovitj Bucharin och miljoner med honom hade visserligen mist sina liv, men berodde inte det på Stalin? Med en annan förnuftig ledare hade alla olyckor kunnat undvikas, är hennes outtalade slutsats.

Partiet var ofelbart. Det personifierade godheten, den proletära revolutionen, det arbetande folkets intressen, rättvisan och garanterade socialismens seger överallt i världen. Inneboende ondskas, brutalitet, maktmissbruk och bråd död var ju ursäktligt, så länge det drabbade verkliga eller inbillade fiender utanför den trängre elitkretsen. Men innanför?

Anna Larina avslöjar tidigare okända exempel på maktfullkomlighet innanför den styran-

de kretsen, men måhända av missriktad, inpräntad lojalitet mot partiet begränsar hon sin horisont mycket snävt.

Även om hon växte upp i "regeringshotellet" Metropol

ANNA LARINA BUCARINA

I MINNETS LABYRINTER

Ett liv i skuggan av Stalin

och Kreml var hennes andra hem, kunde hon inte undgå vetenskapen om hungersnöden bland folket. T o m Stalin drabbades. Hans dotter Svetlana beskriver i sin bok *Ett enda år* Stalins raseri över den enahanda kosten: Stalin slängde ut en kokt höna genom ett fönster i Kreml. (Hönskött var det enda som gick att uppbringa.)

Bokens huvudtema är Anna Larinas golgatavandring genom slavläger och fängelser. Hon berättar om ett förhör som urartade i en skenavriktning och om den hänsynlösheten mot män, kvinnor och barn. Barnen togs ifrån misshagliga mödrar. Sin son, som då hon arresterades var knappt ett år, återsåg hon först 20 år senare.

Bokens slutord lyder: "Nu när jag lägger sista handen vid denna bok har N I Bucharin till sist blivit posthumt återupptagen i partiet. Jag är lycklig över att få uppleva en dagen. Rättvisan har segrat... Fortfarande är Bucharins ord till framtiden levande inom mig: Kamrater...en drop-

pe av mitt blod finns på den fana ni bär på den segerrika vägen mot kommunismen."

Detta till trots är boken intressant, inte minst mot Sovjetstatens kollaps som bakgrund. N I Bucharin har återfått medlemskapet i kommunistpartiet som efter 75 år vid makten befunnit sig vara en maffia.

Bucharins "blodsdroppe" på den röda fanan som symboliserar svält, laglöshet och brott mot mänskligheten är inget att yvas över. Såväl imperiet som parti- et och dess fana är dessutom avskaffade.

Marek Zyto

Anna Larina Bucharina: I minnets labyrinter. Natur och Kultur. ISBN: 91-27-02239-0

Samtal med Ulf Laurin

På författarens fråga om vad SAF i första hand önskar sig av en borgerlig regering, svarar Ulf Laurin att SAF inte har någon preferens för en borgerlig regering, men att man vill ha en regering som för en tillväxtfrämjande politik.

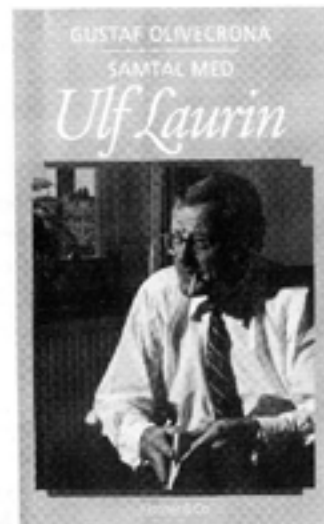
SAF vill också att skattetrycket sänks och att den offentliga sektorn öppnas för konkurrens. Härtill kommer en önskan om en avreglering av näringslivets alla bestämmelser, vilka utgör bromsklossar.

Gustav Olivecrona har skrivit ett slags programbok. Det blir lätt resultatet av en skrift av typen "samtal med...". En journalist som samtalar med en ledare ställer så att säga lagom besvärliga frågor.

Sådana böcker får med nödvändighet en officiell prägel. De

bli välanpassade, nästan skraddarsyddade – vilket i och för sig inte behöver göra dem mindre läsvärda. *Samtal med Ulf Laurin* är en gedigen skrift och mycket intressant.

Varje avsnitt inleds med en bakgrundsbeskrivning av ett problemområde. Olivecrona redogör för debattläget och för skilljelinjerna mellan de olika sätten att se på centrala frågor. Laurin är en bestämd talesman för den fria företagsamheten. Han redovisar åsikter om lönepolitik, sjukfrånvaro, skatter,

miljö, den offentliga sektorn med mera.

Som sammanfattning av SAFs program utgör boken en lättillgänglig läsning. Förutom att den ger oss en bild av Ulf Laurin, ökar den kunskapen om Svenska Arbetsgivareföreningen och dess målsättningar under 1990-talet.

Arne Sundström

Gustav Olivecrona: Samtal med Ulf Laurin. T Fischer & Co. ISBN: 91-7054-654-1

Fascismen i Europa

En seriös framställning av fascismens idéer och utbredning är alltid välkommen och välbehövlig. Alltför ofta får "fascist" och "fascistoid" beteckna vad som helst som man inte gillar. "Man" förutsättes därvid alltid befinna sig på vänsterkanten.

Denna lärobok för studerande i ämnet statskunskap på universitetsnivå gör verkligen ett aktningvärt försök att reda ut vad som är gemensamt för de olika fasciströrelserna i mellankrigstidens Europa, och det är sannerligen inte författarens fel att översikten förefaller ofullständig.

Varje definitionsförsök på det här området är ju som att hålla en ål i stjärten. Allt nog framträder en minimidefinition, en "fascistisk grundformel", som kan uttryckas på följande sätt: Organisk nationalism + antimarxism + antiparlamentarism + direkt aktion.

Att denna minimidefinition ger utrymme för ett otal varianter framgår av det följande kapitlet, som ägnas de fascistiska rörelsernas utbredning i Europa mellan de båda världskrigen. Det enda som framgår någorlunda klart av den redogörelsen är den totala förvirringen eller – om man så vill – rörelsernas enorma flexibilitet och förmåga att fånga upp både missnöjesyttringar och positiva engagemangssubjekt.

I varje fall visas på ett övertygande sätt att fascismens uppkomst och utbredning inte kan förklaras av en enda entydig faktor – vilket ju ofta sker – t ex nederlag i Första världskriget. Den förklaringen kan möjligen gälla Tyskland men förefaller minst sagt krystad både i fallet Italien och beträffande Rumänien, som ju tillhörde segrarlägret. Ungern däremot, som blev synnerligen illa tilltygat vid fredsslutet, visade en märklig resistens mot just de

fascistiska rörelserna. Den förklaring här till som författaren sätter största vikt vid, statschefen amiral Horthys personlighet, kan säkert ha spelat en viss roll men kan omöjligen ha varit den enda förklaringen. Kanske det vore ett lämpligt ämne för forskning, att reda ut varför fascismen inte hade framgång i vissa länder.

Huvuddelen av boken ägnas en kritisk analys av olika förklaringsmodeller över fascismens uppkomst och den s k fascistiska mentaliteten. De modeller som nagelfares är i tur och ordning:

1. Den tyske historikern Noltes tankar om de historiska epokerna som inte bara följer på varandra utan på ett nästan sömngångaraktigt sätt determinerar varandra. Enligt denna teori skulle "tiden ha blivit mogen" för en rörelse som fascismen i början av vårt århundrade, men så enkel och rätlinjig är nog inte historiens förlopp i verkligheten.

2. De norska samhällsvetarna Rokkans och Hagtvetts tes, att fascismen slog igenom i de länder som genomgått konstitutionella kriser och sociala konvulsioner i samband med industrialiseringen och demokratins genombrott, medan de länder som haft en lugnare utveckling och stod på en stadigare pluralistisk grund kom att gå den demokratiska vägen. Även denna förklaringsmodell avslöjas emellertid som otillräcklig, eftersom verkligheten innehåller oändligt fler komponenter än vad ens den skickligaste samhällsvetare kan hålla räkning på i ett sammanhang.

3. Den amerikanske sociologen Lipsets syn på fascismen som en "medelklassrevolt". Även den befinnes väga för lätt, eftersom – som vanligt – det som gäller i det ena landet inte har någon som helst relevans i det andra.

4. De – givetvis fruktlösa – försök som gjorts av de tyska

socialpsykologerna Adorno och Reich att identifiera de karaktärsdrag som kännetecknar den typiske fascisterna. Felet med dylika resonemang är att beskrivningarna stämmer alltför väl på alltför många, ungefär som veckotidningarnas horoskop.

Nu kan man med visst fog fråga sig om all denna tankeexercis verkligen är meningsfull. Svaret är obetingat ja. Det är bara genom att studera historien som vi kan förstå nuet, och just genom att omsorgsfullt studera dessa händelser i det nära förflutna kan vi kanske se ett mönster i denna förbryllande mosaik. Är fascism och kommunism verkligen samma andas barn?

Är det verkligen fascistiska drag som kan iakttagas i miljövännernas samhällsengagemang? Kan man sätta likhetstecken mellan konservatism och fascism? Är de s k nyliberalerna egentligen fascisterna? Är de korporativistiska dragen i vår

egen folkhemska, välfärdsuppbyggande socialdemokrati så starka att partiet borde erkänna Mussolini som en av sina lärofäder?

Svaren på dessa frågor är långtifrån enkla, men en bra bit på vägen kan man komma om man betänker att antalet politiska idéer faktiskt är förbluffande få. De politiska partierna skiljer sig från varandra huvudsakligen genom att de kombinerar delar av detta gemensamma tankegodis på olika sätt.

Det utmärkande för fascisterna har varit – och är väl fortfarande – att de kombinerar sina idémässiga favorittemata med en eminent förmåga att utnyttja lokalt betingade missnöjesanledningar och inte minst med en dynamisk propaganda, där ledarkult och direktaktion spelar en avgörande roll.

Birger Larsson

Lauri Karvonen: *Fascismen i Europa. Studentlitteratur. ISBN 91-44-31611-9*

SVERIGESMYCKET

* 18 K GULD

* EXKLUSIVT

* GEDIGET

JAG BESTÄLLER FÖLJANDE 2,8 CM LÅNGA SMYCKEN I 18 KARAT KONTROLLSTÄMPLAT GULD:

...st Hängsmycke à 389,- Namn:

...st Örhänge à 389,- Adress:

...st Bransch à 389,- Telen:

Skicka beställningen till SVEGULD, Box 3372, 165 22 HÄSSELBY

Pris exkl. porto/exp. avgift. 2 veckors returrätt

American Psycho

Det hör inte till vanligheten att *Contra* recenserar romaner, i alla fall inte om det handlar om skönlitterära verk utan politiskt innehåll.

Bret Easton Ellis' *American Psycho* är dock, trots avsaknad av politiska förtecken, högst intressant. Bokens blodiga och brutala innehåll auktaliserar viktiga frågor: Finns det någon gräns för yttrandefriheten och var går den i så fall?

Romanens huvudperson, Patrick Bateman, är snygg, villobildad och intellektuell – en 80-talsyuppie av New York-modell. Han klär sig i de exklusivaste märkeskostymerna och besöker de dyraste innekrogarna.

Självfallet är hans ungarlska av det lyxigare slaget, inklusive den nyaste och tekniskt mest avancerade HiFi-utrustning som japanerna lyckats frambringa. (Men Batemans HiFi-entusiasm har litet med musik att göra. Det handlar om att imponera på omgivningen. När en av Batemans affärskollegor prisar sin egen HiFi-anläggning, som jämfört med Batemans är högst medioker, blir Bateman mycket irriterad.)

I Patrick Batesmans värld är det bara pengar och framgång

som räknas. Och viktigast av allt är att framgången syns utåt.

Batemans hektiska liv har dock ett högt pris: en ständigt oro för att inte kunna leva upp till bilden av den lycklige och framgångsrike. När trycket blir för stort drar han sig undan sina yuppiekolleger och blir den fullfjädrade psykopaten och styckmördaren.

Likt sin andlige kusin Norman Bates, från Alfreds Hitchcocks klassiska rysare *Psycho* (observera likheten Bates–Bateman), handlar han utifrån ett inre tvång. Han hyser inte agn mot sina offer. När han styckar dem – ofta medan de ännu lever – sker det inte under affekt, utan under kylig fascination, ungefär som när ett barn rycker benen av en fluga.

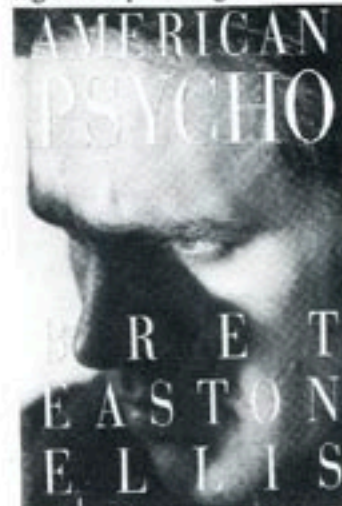
På bokens omslag varnas känsliga personer. Det är för ovanlighetens skull inget marknadsföringsknep. *American Psycho* är helt enkelt en mycket otäck bok. Vissa avsnitt innehåller nästan outhärdliga detaljbeskrivningar av hur Batesman plågar sina offer.

Det bör understrykas att *American Psycho* inte är någon "kioskroman", tillkommen enbart i spekulativt syfte, utan ett fullödigt litterärt verk.

Såväl i USA som i Sverige har boken haft stora svårigheter att

finna förläggare. I Sverige ratades den bl a av Bonniers innan Norstedt, efter tvekan, beslöt sig för att ge ut den.

Det är här den ideologiska aspekten på romanen kommer in. Det står självfallet varje förlag fritt att på vilka grunder som

helst vägra att ge ut en bok. En helt annan sak är när politiska eller religiösa grupper arbetar för att företeelser som inte sammanfaller med deras egen grundsyn ska förbjudas genom lagstiftning.

Veterligt har det inte höjts några röster för att förbjuda just *American Psycho*. Men oroväckande försök till angrepp på yttrandefriheten i USA på senare tid gör ändå frågan aktuell.

Angreppen, som inte kommit från vänster utan från den krist-

na högern, har bl a inneburit att man velat förbjuda en grammofofonskiva med "obscena texter" och en utställning med erotiska fotografier.

Från en liberal utgångspunkt är detta (oavsett om man kallar sig nyliberal eller liberal) helt oacceptabelt. *Staten* har inget att göra med vilka alster som presenteras och vad dessa innehåller. Som individer kan vi naturligtvis ogilla somligt och kanske t o m finna det osmakligt, men det ger oss inte rätt förbjuda andra vuxna människor, som tycker annorlunda, att ta del av materialet.

Det är den enskildes ovillkorliga rätt att själv ta ställning till vad han eller hon vill ta del av – oavsett om det handlar om böcker, tidskrifter, grammofofonskivor, filmer, radio- och TV-sändningar eller andra former av konstutövning.

I Sverige ger tryckfrihetsförordningen ett förhållandevis gott skydd för tryckt material. Där emot är det sannolikt att en eventuell kommande filmversion kommer att bli totalförbjuden. I vart fall om filmen försöker åter skapa stämningarna i boken.

Anders Fjällström

Bret Easton Ellis: *American Psycho*. Norstedts. ISBN: 91-1-912262-4

CONTRA 2 1993

I nästa nummer av *Contra* kommer en kritisk granskning av EGs jordbrukspolitik. Där återfinns också en intervju med några av personerna bakom Frihetsfronten, och en avslöjande artikel om Urhu Kekkonen. Vi ska också titta på nästa land i vår serie om OSS-republiker: Uzbekistan.

...kommer i februari